

BROJ 2

SUDSKE PRAKSE VRHOVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, april – juni 1984. godine

K R I V I Č N O P R A V O

Član 8. stav 2. Krivičnog zakona SFRJ

Za ocjenu djela kao neznatno društveno opasno član 8. stav. 2. KZ SFRJ nije dovoljno da su štetne posljedice neznatne ili da ih nema, nego pored toga, djelo mora biti i malog značaja, prema tome, samo oba ova elementa daju određenom djelu značaj društveno neznatno opasnog djela, odnosno značaj djela koje nije kažnjivo.

(Vrhovni sud BiH, broj Kvl. 118/84 od 8. maja 1984. godine)

Član 167. stav. 1. Krivičnog zakona SFRJ

Krivično djelo trgovine zlatnim novcem, stranom valutom i devizama iz člana 167. KZ SFRJ smatra se svršenim momentom zaključenja kupoprodaje. Prema tome, optuženi su ovo djelo izvršili bez obzira što u času otkrivanja zaključenu pogodbu nisu bili u cjelini realizovani (zatečenu su prilikom primopredaje).

(Okružni sud Mostar, br. Kž. 13/84 od 10. aprila 1984. godine).

Član 172. stav 1. Krivičnog zakona SFRJ

Za postojanje krivičnog djela izdavanja čeka bez pokrića iz člana 172. stav 1. KZ SFRJ bez značaja je činjenica što optuženi ima kod iste banke sredstva uložena na štednu ili deviznu knjižicu.

(Zaključak Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda BiH od 5. jula 1984. godine).

Član 36. stav 2. tačka 6. Krivičnog zakona SRBiH

Ako je okrivljeni jedno lice lišio života a drugo pokušao da liši, učinio je u pokušaju krivično djelo ubistva iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZ SRBiH u vezi sa članom 19. KZ SFRJ. Prema tome prvostepeni sud je povrijedio zakon kada je radnje okrivljenog kvalifikovao kao svršeno krivično djelo ubistva iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZ SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 342/84 od 7. juna 1984. godine).

Član 43. stav 2. Krivičnog zakona SRBiH.

Optuženi, koji svojom voljom utiče na dresiranog psa (nahuška ga) da ovaj ugrize oštećenog i na taj način mu nanese laku tjelesnu povredu, vrši krivično djelo lake tjelesne povrede iz čl. 43. stav 2. KZ SRBiH.

Iz obrazloženja:

Presudom opštinskog suda optuženi je oglašen krivim zbog krivičnog djela lake tjelesne povrede iz čl. 43. stav 2. KZ SRBiH izvršenog na taj način što je na oštećenog, koji je prelazio preko njegove njive nahuškao svog dresiranog psa vučjaka, kojom prilikom je ovaj na više mjesta ugrizao oštećenog nanijevši mu laku tjelesnu povredu. Odlučujući o žalbi optuženog okružni sud je žalbu odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

Vrhovni sud BiH je odbio zahtjev osuđenog za vanredno preispitivanje pravosnažne presude ocijenivši da su niži sudovi pravilno našli da je optuženi ovo djelo izvršio bez obzira što on lično

nije nanio povredu. Ovo stoga što je u konkretnom slučaju pas izvršavao volju optuženog i poslužio mu kao sredstvo za nanošenje povreda oštećenom.

(Vrhovni sud BiH, br. Kvl-p. 44/84 od 14. juna 1984. godine)

Član 43. stav 2. i član 44. Krivičnog zakona SRBiH

Ako je optuženi učestvovao u tuči u kojoj je nekom nanosena teška tjelesna povreda, te pri tome i on trećem licu nanio laku tjelesnu povredu sredstvom podobnim da se tijelo teško povrijedi, učinio je u sticaju krivična djela učestvovanja u tuči iz člana 44. KZ SRBiH i lake tjelesne povrede iz člana 43. stav 2. KZ SRBiH.

Iz obrazloženja:

Presudom Opštinskog suda optuženi je oglašen krivim zbog krivičnih djela lake tjelesne povrede iz člana 43. stav 2. KZ SRBiH i učestvovanja u tuči iz člana 44. KZSRBiH. Takvu presudu u pogledu kvalifikacije potvrdio je drugostepeni sud.

Odlučujući po zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude, Vrhovni sud BiH nije prihvatio navode iz zahtjeva da se u ovom slučaju može raditi samo o krivičnom djelu učestvovanja u tuči iz člana 44. KZ SRBiH, a ne i o krivičnom djelu lake tjelesne povrede iz člana 43. stav 2. KZ SRBiH.

Stav iz zahtjeva je neprihvatljiv, jer je optuženi učestvovao u tuči u kojoj je drugi učesnik oštećenom nanio tešku tjelesnu povredu, a optuženi trećem licu nanio laku tjelesnu povredu sredstvom podobnim da se tijelo teško povrijedi. Ne može se uzeti da ovakva laka tjelesna povreda (nanosena sredstvom da se tijelo teško povrijedi), predstavlja znatno manju kriminalnu količinu u odnosu na djelo učestvovanja u tuči, te prema tome u ovom slučaju ne dolazi u obzir isključenje sticaja po osnovu inkluzije. Stoga prvostepeni sud nije povrijedio zakon na štetu optuženog kada je njegove radnje kvalifikovao kao dva navedena djela izvršena u idealnom sticaju.

(Vrhovni sud BiH, br. Kvl-p 63/84 od 21. juna 1984. godine).

Član 147. stav 1. Krivičnog zakona SRBiH

Okrivljeni koji je iz prostorije radne organizacije uzeo i ponio da iznese u namjeri prisvajanja 18 litara glazure siladekora u vrijednosti od 3.952 dinara i pri izlasku iz kruga te organizacije otkriven i prisvojen siladekor mu oduzet čini svršeno krivično djelo krađe iz člana 147. stav 1. KZSRBiH, bez obzira što prisvojeni siladekor nije iznesen iz prostora u kome se nalazio.

Iz obrazloženja:

Okrivljeni je po nalogu pretpostavljenog iz kruga radne organizacije donio posudu sa razređivačem, pa je nakon što je posudu ispraznio nasuo u istu 18 litara glazure siladekora. Tu posudu okrivljeni je po završetku radnog vremena ponio sa sobom ali je po izlasku iz kruga radne organizacije slučajno otkriven i prisvojeni siladekor mu oduzet. Takvim radnjama okrivljeni je učinio svršeno krivično djelo iz člana 147. stav 1. KZ SRBiH, te ga je prvostepeni sud za to djelo oglosio krivim.

Drugostepeni sud je povrijedio zakon u korist okrivljenog kada je preinačio prvostepenu presudu i njegove radnje kvalifikovao kao pokušaj krivičnog djela krađe iz člana 147. stav 1. KZ SRBiH u vezi sa članom 19. KZ SFRJ.

(Vrhovni sud BiH, broj Kvl-207/84 od 13. juna 1984. godine).

Član 148. stav 2. Krivičnog zakona SRBiH

Optuženi, kao vozač tretnog vozila, koji je prisvojio 20 T cementa a koji je cement prevezio za oštećenu radnu organizaciju, počinio je krivično djelo teške krađe iz člana 148. stav 2. u vezi sa članom 147. stav 1. KZ SRBiH, a ne krivično djelo utaje iz člana 152. KZ SRBiH, jer optuženom cement nije dat u pritežanje (nije mu povjeren u smislu stava 1. člana 152. KZ SRBiH), već samo da ga preveze.

(Okružni sud Mostar, broj Kž. 115/84 od 8. maja 1984.g.)

Član 76. stav 3. i član 263. stav 2. Zakona o krivičnom postupku

Izrazi “Ne učiniti” u odredbi člana 76. stav 3. ZKP, odnosno “Propustiti rok” u odredbi člana 263. stav 2. ZKP, pretpostavljaju pasivnost podnosioca podneska prema nalogu suda da se podnesak ispravi, dopuni i sl. i samo ako se o tome radi dopustivo je povući procesne posljedice koje predviđaju ovi propisi. U protivnom (da podnosilac podneska, u nastojanju da ispravi nedostatke na koje mu je ukazano, ne učini to kako treba ili učini kakvu novu pogrešku), - ovakve se konsekvencije odbacivanje podneska, obustava postupka) ne mogu primijeniti, već podnosioca podneska treba ponovo poučiti da nedostatke otkloni.

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 219/84 od 29. marta 1984.g.)

Član 346. stav 2. Zakona o krivičnom postupku

Nije narušen objektivni identitet optužbe i presude, pa nema ni povrede odredbe iz člana 346. stav 1. ZKP, u tome što je prvostepeni sud radnje okrivljenog koje su u optužnici pravno ocijenjene kao produženo krivično djelo krađe iz člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBiH, kvalifikovao kao dva takva krivična djela izvršena u sticaju. Ovo stoga što sud nije vezan za prijedlog pravne ocjene djela iz optužnice (Član 346. stav 2. ZKP), te navedenom izmjenom prvostepeni sud ne čini ni bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 9 ZKP.

(Zaključak Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda BiH od 5. jula 1984.g.)

Član 401. tačka 1. ZKP i član 48. stav 2. tačka 3. KZ SFRJ

Izricanje jedinstvene kazne u smislu člana 401. tačka 1. ZKP ne predstavlja samo računsku operaciju, već predstavlja sudsko odmjeravanje kazne za krivična djela izvršena u sticaju. Prema tome u konkretnom slučaju kod utvrđivanja visine jedinstvene kazne obavezno treba primijeniti odredbu iz člana 41. KZ SFRJ i cijeliti sve one okolnosti koje su u smislu ove odredbe od značaja za odluku o kazni, a koje su i ranije postojale i koje su u redovnom krivičnom postupku uzete u obzir kod odmjeravanja kazne po pojedinim pravosnažnim presudama, Na to ukazuje i odredba člana 48. stav 2. tačka 3. KZ SFRJ prema kojoj se jedinstvena kazna zatvora odmjerava po sistemu asperacije i to tako da se najteže od pojedinačno utvrđenih kazni pooštava srazmjerno ostalim utvrđenim kaznama ali to pooštavanje ne može biti proizvoljno već zavisno od postojećih okolnosti koje su u smislu člana 41. KZ SFRJ od značaja za odmjeravanje kazne.

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 198/84 od 4. maja 1984. godine)

DRUŠTVENA SVOJINA I SAMOUPRAVLJANJE

Članovi 372. (analogno) 384. i 463. Zakona o udruženom radu

Osnovne organizacije udruženog rada u sastavu radnih organizacija udruženih u složenu organizaciju udruženog rada, obavezne su da međusobne sporove rješavaju pred unutrašnjom arbitražom složene organizacije udruženog rada ako je to predviđeno samoupravnim sporazumom o udruživanju radnih organizacija u složenu organizaciju udruženog rada.

Ova obaveza osnovnih organizacija postoji kada je sastav i način izbora arbitraže, te postupak pred njom, bliže uređen odredbama statuta složene organizacije udruženog rada, a ne samoupravnim sporazumom o udruživanju u složenu organizaciju udruženog rada, jer se i statut složene organizacije usvaja referendumom radnika svih osnovnih organizacija udruženog rada.

Iz obrazloženja:

Kod činjenice da je spomenutim samoupravnim sporazumom i statutom predviđen način, izbor arbitraže, njen sastav i postupak, to je irelevantna činjenica što nije izvršen zbog arbitraže, jer su organizacije udruženog rada koje su putem referendumu donijele i usvojile samoupravni sporazum o udruživanju i statut složene organizacije udruženog rada, dužne postupiti po usvojenom samoupravnom sporazumu i statutu i na predviđen način izvršiti izbor arbitraže, a arbitraža riješiti spor među strankama u sporu.

Neosnovan je žalbeni navod tužioca da nije predviđen u odredbama člana 103-108, Statuta, a činjenica da nije predviđen i samoupravni sporazum o udruživanju irelevantna je, jer je statut saglasno odredbi člana 463 ZUR-a donesen putem referendumu, na isti način na koji se donosi i samoupravni sporazum o udruživanju (članom 108. Statuta SOUR-a predviđeno je da će se bliže odredbe o postupku pred arbitražom kao i o radu arbitražnog vijeća, utvrdi Pravilnikom o radu unutrašnje arbitraže, koji još nije donesen, ali taj nedostatak ne bi smio da ometa formiranje i rad arbitraže, jer je njen sastav i postupak regulisan naprijed navedenim odredbama Samoupravnog sporazuma o udruživanju i Statutom SOUR-a).

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 87/84 od 20. aprila 1984.g.)

GRADANSKO PRAVO (OPŠTI DIO)
Član 125. Stav 4. Zakona O Obligacionim Odnosima

S obzirom na strogu zakonsku sankciju raskida fiksnog ugovora zbog neispunjenja, volja stranaka da zaključite takav ugovor mora biti izražena nedvosmisleno: bilo da je ispunjenje u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla ili da je ugovoreno da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u određenom roku.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, br. Pž. 11/84 od 21. februara 1984.godine).

Član 66. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Pravilo imovinskog prava po kome se ne može isticati prividnost ugovora prema trećem licu ne osnosi se na nasljednika ugovorne stranke jer nasljednik, kao univerzalni sukcesor nije treće lice.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 577/83 od 23. februara 1984.g.).

Član 54. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima
Član 7. i 12. Zakona o javnim putevima

Budući da lokalnim i nekategorisanim putevima upravlja samoupravna interesna zajednica za lokalne puteve, mjesna zajednica nije ovlaštena da zaključuje ugovor o načinu korištenja i održavanja takvog puta. Takav ugovor nema pravno dejstvo.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Pž. 39/84 od 20. marta 1984.godine)

Član 9. Zakona o prometu nepokretnosti

Nepunovažan je pismeni ugovor o kupoprodaji nepokretnosti zaključen između vlasničko – pravnih lica kada nisu ovjereni potpisi ugovorenih stranaka, ako ga nisu potpisala dva svjedoka koja su prisustvovala zaključenju ugovora, ali se takav pismeni ugovor osnažuje (konvalidira) obostranim ispunjenjem u cijelosti ili u pretežnom dijelu.

Član 9. Zakona o prometu nepokretnosti

Usmeni ugovor o kupoprodaji nekretnina zaključen poslije 4. januara 1979. godine kada je stupio na snagu Zakon o prometu nepokretnosti SRBiH se ne može osnažiti ispunjenjem ugovornih obaveza u cjelili ili u pretežnom dijelu. Na taj način se može oznažiti samo pismeni ugovor na kome nisu ovjereni potpisi ugovarača ili pismeni ugovor koji nisu potpisala dva svjedoka koja su prisustvovala zaključenju ugovora.

Iz obrazloženja:

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja iz koga proizilazi da su tužilac i prvotuženi u martu 1981.g. zaključili usmeni ugovor o prodaji nekretnina bliže označenih u izreci prvostepene presude, odnosno da je zahtjev tužioca zasnovan na usmenom ugovoru o prodaji nekretnina zaključenom nakon stupanja na snagu Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", br. 38/78), ovaj sud nalazi da je drugostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je prvostepenu presudu preinačio i tužbeni zahtjev odbio. Prema tome zakonu ugovor o prometu prava na nepokretnostima između vlasničko-pravnih subjekata je punovažan samo ako su potpisi ugovarača ovjereni u nadležnom sudu ili ako je ugovor zaključen u prisustvu dva svjedoka koji su se potpisali na ugovoru (član 9. st. 2. i 4.). Pismeni ugovor kome nedostaju ovi atributi može se osnažiti ispunjenjem obaveza u cijelosti ili u pretežnom dijelu (član 9. stav 4). Prema tome, usmeni ugovor o kupoprodaji zaključen poslije 4. januara 1979. godin, kada je stupio na snagu Zakon o prometu nepokretnosti SRBiH, ne može se osnažiti ni dobrovoljnim ispunjenjem ugovornih obaveza.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 100/84 od 15. marta 1984.g.)

Član 106. Zakona o obligacionim odnosima

Ukoliko davalac izdržavanja ne ispunjava obaveze iz ugovora o doživotnom izdržavanju a primalac izdržavanja se sa takvim ponašanjem saglašava, to ugovor o doživotnom izdržavanju se preobraća u ugovor o darovanju pod pretpostavkom a je primalac izdržavanja za života prenio svoju imovinu ili njen dio, u skladu sa ugovorom, na davaoca izdržavanja.

(Stav Građansko-privrednog odjeljenja usvojen na sjednici od 26. juna 1984.g.)

Član 11. st. 3. i 4. Zakona o stambenim odnosima i član 104. Zakona o obligacionim odnosima

Lice koje je u ispunjavanju ništavog ugovora o ustupanju stanarskog prava dalo novčanu naknadu nosiocu stanarskog prava, može zahtjevati vraćanje datog ako je na zaključenje ugovora bilo navedeno teškim stambenim i porodičnim prilikama.

U protivnom predmet prestacije treba oduzeti u korist opštine.

Iz obrazloženja:

Pravilo o oduzimanju predmeta prestacije primijenije se samo na one ništave ugovore koji su u očiglednoj suprotnosti sa određenim pravnim i moralnim normama i čijim bi se izvršenjem u većoj mjeri narušili društveni interesi, a stranke su pri tom postupale nesavjesno, i to posebno ako su postupale zlonamjerno, dok će se u svim ostalim slučajevima ništavih ugovora, kod kojih prema ocjeni suda nisu ispunjeni naprijed navedeni uvjeti, primijeniti pravilo o povraćaju u pređašnje stanje, a samo izuzetno će sud odbiti zahtjev za vraćanje predmeta prestacije.

Nižestepeni sudovi su, međutim, polazeći od utvrđenja da je ugovor od 5. septembra 1971.godine ništav, jer je njegov predmet u izričitoj suprotnosti sa prinudnim propisom sadržanim u odredbi člana 10. stav 2. zakona o stambenim odnosima i da je tužilac nesavjestan, odbili njegov zahtjev

za vraćanje plaćene sume. Naime, nižestepeni sudovi nalaze da tužiocu ne pripada pravo na vraćanje isplaćenog iznosa, jer je bio nesavjestan pri zaključenju ugovora, a uz to je imao koristi od tog ugovora jer je određeno vrijeme stanovao u spornom stanu, te da bi u protivnom posljedice ništavosti snosio samo tuženi, što bi bilo u suprotnosti sa pravilima imovinskog prava sada izraženim u članu 104. st. 2. i 3. Zakona o obligacionim odnosima.

Navedeno rezonovanje nižestepeni sudovi ne može se međutim, prihvatiti pravilnim, jer su pri zaključenju ugovora obje stranke bile nesavjesne, a ne samo tužilac, ali u imovini tuženog ostaje iznos naknade na koju nikako nije imao pravo. U takvoj situaciji moglo je doći do primjene ili pravilo o vraćanju prestacije ili oduzimanje u korist društveno političke zajednice, ukoliko se ocjenom konkretnih okolnosti utvrdi da postoje zakonske pretpostavke za primjenu sankcije o oduzimanju predmeta prestacije u korist društveno- političke zajednice, na šta zahtjev za zaštitu zakonitosti opravdano ukazuje.

Pošto su nižestepeni sudovi polazeći od pogrešno zauzetog stava da tužiocu ne pripada pravo na vraćanje datog zbog toga što je bio nesavjestan pri zaključivanju apsolutno ništavog ugovora, propustili da na pouzdan način utvrde sve pravno relevantne okolnosti za donošenje zakonite odluke, ovaj sud je, primjenom člana 395. stav 2. u vezi sa članom 408. Zakona o parničnom postupku, obje nižestepene presude ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

U ponovnom postupku potrebno je na pouzdan način utvrditi okolnosti pod kojima je zaključen ugovor od 5. septembra 1971. godine i sa kakvim ciljem, gdje je tužilac sa svojom porodicom stanovao prije zaključenja ugovora, gdje se tuženi iselio iz spornog stana nakon zaključenja ugovora sa tužioce, da li je tužilac plaćao stanarinu i ostale troškove režije umjesto tuženog, koliko dugo je stanovao u tom stanu i gdje se nastanio nakon iseljenja iz navedenog stana (nakon donošenja pravosnažne odluke nadležnog organa uprave), pa zasivno od utvrđenog činjeničnog stanja donijeti odgovarajuću odluku, imajući pi tome u vidu primjedbe na koje je ovaj sud naprijed ukazao.

Ukoliko se u ponovnom postupku utvrdi da je tužilac zbog izuzetno teške stambene i porodične situacije bio prisiljen na zaključenje apsolutno ništavog ugovora i da je tuženi tu njegovu situaciju iskoristio za postizanje nezakonite imovinske koristi, restitucija primljeno na bi bila u suprotnosti sa opštim moralnim principima, jer vraćanjem primljenog ne bi bila osujećena intencija zabrane iz odredbe člana 104. stav. 2. Zakona o obligacionim odnosima, pošto je tužilac donošenjem pravosnažne odluke nadležnog organa uprave onemogućen u korištenju stana koji je bio predmet ništavog ugovora, pa se prema tome restitucija ne protivi konkretnoj realizaciji društvenog interesa.

Naime, ovaj sud nalazi da bi u takvoj situaciji bila opravdana restitucija jer bi u protivnom sankcija pogodila samo tužioca (ostao je bez stana i novca datog za prenos stanarskog prava), koji je teškom stambenom i porodičnom situacijom bio prisiljen na zaključenje ništavog ugovora, a ne i tuženog, koji je postigao materijalnu korist korištenjem eventualno teške stambene situacije tužioca.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, br. Gvl. 49/83 od 17. februara 1984.g.).

Član 208. i 423. Zakona o obligacionim odnosima

Zastarjelost regresnog zahtjeva solidarnog dužnika teče od izvršenja isplate, a ne od prouzrokovanja štete.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 465/83 od 27. januara 1984.g.)

Član 36. Zakona o radio – difuznoj djelatnosti

Član 388. Zakona o obligacionim odnosima

Na osnovu odredaba zakona o radio – difuznoj djelatnosti, RTV Sarajevo ovlaštena je radi naplate TV pretplate na izdavanje platnog naloga kojim se, kao i podizanjem tužbe pred sudom, prekida zastara potraživanja.

(Presuda Okružnog suda u Sarajevu, br. Gž. 324/83 od 15.11.1983.g.)

Član 9,13. i 24. stav. 2 Zakona o fizičkoj kulturi

Igrač – amater sportskog kluba ne može zahtjevati isplatu nagrade za ulazak u viši rang takmičenja i isplatu mjesečne naknade, pozivajući se samo na obećanje predsjednika, odnosno članova uprave kluba, ako pravo na ova davanja nije predviđeno opštim aktom kluba.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 21a stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fizičkoj kulturi (“Službeni list SRBiH” broj 22/76), sada član 24. stav. 2. Zakona o fizičkoj kulturi (prečišćeni tekst u “Službenom listu SR BiH” broj 3/77), sistem takmičenja u SRBiH se zasniva na amaterskim principima i organizuje tako da takmičari i organizatori ne odustvuju ili samo izuzetno odustvuju sa radnog mjesta, odnosno izostaju sa nastave (ova zakonska norma izražava stav koji je u našem pravnom sistemu bio opšteprihvaćen i prije njenog stupanja na snagu), dok se u smislu člana 25. pomenutog zakona, status profesionalnih sportova organizacija, te prava i obaveze profesionalnih sportista, utvrđuju zakonom i međurepubličkim društvenim dogovorom.

U smislu člana 60. Ustava SFRJ i člana 63. Ustava SRBiH društvene organizacije određene zakonom (u takve spadaju i sportski klubovi, kako proizilazi iz člana 9. Zakona o fizičkoj kulturi SRBiH) mogu stečenim sredstvima, kao društvenim, raspolagati saglasno statutu i zakonu (ova ustavna norma je izražena i u članu 13. Zakona o fizičkoj kulturi SRBiH).

Polazeći od navedenih odredaba, nižestepeni sudovi su bili dužni utvrditi da li se obećanje predsjednika kluba o isplati nagrade za ulazak u II saveznu rukometnu ligu (dato dok se klub takmičio u republičkoj ligi) zasniva na nekoj odredbi opšteg akta tuženog, te da li je ispunjenje takvog obećanja u skladu sa amaterskim statusom igrača.

U nedostatku saveznog propisa, pravilo izraženo u članu 24. stav 2. Zakona o fizičkoj kulturi SRBiH, primjenjuje se i kada se sportski klubovi iz SRBiH takmiče u višem rangu takmičenja od republičkog, ukoliko drugačije nije uređeno društvenim dogovorom ili samoupravnim sporazumom, te propozicijama donesenim za tu vrstu takmičenja. Trebalo je stoga utvrditi da li postoje ikakva pravila za takmičenje u II saveznoj rukometnoj ligi za takmičarsku sezonu 1976-1977. godine i da li iz njih proizilazi pravo klubova da igračima isplaćuju novčanu nagradu pod nazivom hranarine ili sličnim, te do kog iznosa.

Izgrači- članovi kluba imaju pravo samo na one naknade koje su određene opštim aktima kluba. Obećanja članova uprave kluba o isplati nagrada, odnosno naknada, za koja nema uporišta u ovim opštim aktima, ne zasnivaju obavezu koja bi uživala sudsku zaštitu.

Pogrešno drugostepeni sud smatra da se spor ima raspraviti primjenom propisa, odnosno pravnih pravila, koja regulišu ugovor o djelu, jer između parničnih stranaka, povodom učlanjenja tužioca u klub, nije nastao pravni odnos ni analogan odnos koji nastaje zaključenjem ugovora o djelu. Tužilac, u to vrijeme student postao je član tuženog da bi se bavio organizovanim fizičkim vježbanjem – sportskom igrom, a nastojanje da se klub kvalifikuje za viši rang takmičenja i u njemu uspješno igra bilo je motivisano ostvarenjem zajedničkog sportskog cilja kluba i igrača.

Polazeći od navedenog, mora se zaključiti da se i pravni odnos igrača i kluba kome pripada, uređuje isključivo opštim aktima kluba.

A U T O R S K O P R A V O**Član 3. stav. 2. alineja 8. i 9. Zakona o autorskom pravu**

Autorsko pravna zaštita proteže se i na fotografska djela (koja nastaju mehaničkim procesom fotografskog snimanja), kao i na djela koja su proizvedena postupkom sličnim fotografiji (litografija, fototipija, pirografija i dr.)

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Gž. 216/83 od 17. maja 1984.g.)

Član 20-25 Zakona o autorskom pravu

Autorski odnosi povodom autorskih djela stvorenih u organizacijama udruženog rada ili u drugoj organizaciji, organu ili zajednici u kojoj je autor udružio svoj rad uređuju se samoupravnim sporazumom i drugim samoupravnim opštim aktom u skladu sa zakonom.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, br. Gž. 216/83 od 17. maja 1984.g.)

S T V A R N O P R A V O**Član 268. Zakona o udruženom radu**

Objektivni rokovi iz člana 268. zur-a o gubitku zahtjeva za povraćaj stvari koja je bez pravnog osnova postala društveno sredstvo, teku od stupanja na snagu ZUR-a.

(Presuda Okružnog suda u Mostaru br. Gž. 463/83 od 5.10.1983.g. kojom je potvrđena presuda Okružnog suda u Mostaru br. P. 452/82 od 26.1.1983.g.)

Član 52, 54. i 59. Zakona o stambenim odnosima, odnosno čl. 57. i 67. u prečišćenom tekstu

Odnosi između suvlasnika u pogledu korišćenja stana uređuju se po odredbama Zakona o stambenim odnosima SRBiH, nezavisno od toga da li je na taj stan prestalo stanarsko pravo ili nije nikada ni postojalo.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 688/83 od 26.1.1984.g.)

Pravila imovnskog prava o sticanju prava vlasništva građenjem sa tuđim materijalom (paragraf 419. bivšeg OGZ-a)**Član 44. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima****Član 69. stav 3. i 167. stav 3. Krivičnog zakona SFRJ****Član 282. Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija**

Zlatan novac, strana valuta, devize ili zlato koje su bili predmet krivičnog djela kupovine, prodaje ili razmjene protivno saveznim propisima, oduzima se bez obzira da li je učinilac krivičnog djela ili treće lice bilo vlasnik tih predmeta, zato je neosnovan vlasnički zahtjev trećeg lica protiv društveno političke zajednice u čiju korist su ti predmeti prodati.

Treći oštećeni, može isticati zahtjev za naknadu štete protiv učinioca krivičnog djela ako su za to ispunjene pretpostavke iz opštih propisa o naknadi štete.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 723/83 od 16.2.1984.g.)

Član 27. i 38. Zakona o eksproprijaciji

Pravna pravila iz paragrafa 509, 511, 513, 519. i dr. OGZ-a

Nosiocu prava plodouživanja na voćnim stablima na pripada pravo da u postupku eksproprijacije zemljišta zahtijeva isplatu naknade za stabla, jer ovo pravo ovlašćuje njegovog imaoca da ubira plodove bez povrede sadržine matične stvari, koja ostaje u svojini vlasnika zemljišta, neubrani plodovi pripadaju vlasniku nekretnina, s tim što plodouživaocu, isto kao savjesnom posjedniku, pripada pravo da od ovoga zahtjeva samo troškove uložene na rađanje plodova u mjeri u kojoj su takva ulaganja uticala na visinu pravične naknade vlasniku ekspropisane nekretnine.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 636/83 od 26. januara 1984.g.)

Član 77. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Bračni drug – sunosilac stanarskog prava koji je nasilno izbačen iz stana ili stan sam napusti, da bi izbjegao maltretiranje drugog bračnog druga, gubi pravo na zaštitu posjeda stana ako nije podnio tužbu zbog smetanja posjeda u roku iz člana 77. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima.

Posjed stana se sastoji u neposrednom korišćenju stana u svrhu stanovanja, pa nije u posjedu stana lice koje nakon izbacivanja iz stana, u stanu drži samo svoje stvari i u stan povremeno navraća da bi ih uzimalo, odnosno vraćalo.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Gvl. 5/84 od 12. aprila 1984.g.)

Član 110. Zakona o prometu robe i usluga u inostranstvu

Član 365. Carinskog zakona

Član 148. Zakona o krivičnom postupku

Kada je osnovna organizacija udruženog rada na neuobičajen način primila pošiljku stvari stranog porijekla (ručni satovi) od stranog pošiljaoca, bez propisane carinske kontrole, bila je dužna da taj slučaj prijavi nadležnom organu ili njemu proslijedi primljene stvari, pa zbog toga inostrani pošiljaoc nema pravo tražiti da mu primalac vrati stvari, koje je predao nadležnom organu, ili isplati njihovu protuvrijednost.

Iz obrazloženja:

Na osnovu rezultata izvedenih dokaza prvostepeni sud je utvrdio, a odlučujući o žalbi tužioca protiv prvostepene presude drugostepeni sud je ova činjenična utvrđenja prihvatio, da je tužilac 17. novembra 1977. godine uputio iz Ljubljane paket pod poštanskim brojem 539., na adresu prvotuženog, s tim što je navedeni paket prema komisijskom utvrđenju sadržavao 43 komada raznih vrsta časovnika, iako prvotuženi ovu robu nije naručio, te budući da se radilo o robi koju mu je na neuobičajeni način isporučila inostrana firma, prvotuženi je pomenutu pošiljku časovnika predao Republičkom sekretarijatu za unutrašnje poslove. Nadalje, u konkretnom slučaju nije sporno da je tužilac svoj zahtjev za povraćaj pomenutih časovnika ili isplatu njihove protuvrijednosti zasnovao na pravu vlasništva, ali budući prvotuženi nije bio u bilo kakvom pravnom odnosu sa tužiocem, niti je pošiljka, kao roba inostranog porijekla, prošla propisanu zakonsku proceduru, prvotuženi je primljene satove predao nadležnom organu unutrašnjih poslova, a nižestepeni sudovi su ispravno zaključili da u navedenoj radnji prvotuženog nema elemenata protivpravnog ponašanja, te da slijedom toga prvotuženi nije u obavezi da tužiocu vrati časovnike, ili mu isplati njihovu protuvrijednost. U skladu sa tim u drugostepenoj presudi je tužiocu sasvim opravdano ukazano na odredbe Zakona o prometu robe i usluga sa inostranstvom ("Službeni list SFRJ", broj 15/77) kojima se utvrđuje sistem vanjsko – trgovinskog poslovanja i utvrđuju uslovi prometa robe i usluga sa inostranstvom, uslovi poslovanja osnovnih i drugih organizacija udruženog rada u odnosima sa inostranim poslovnim partnerima, kao su nosioci vanjsko – trgovinskog prometa i drugi bitni elementi ovoga poslovanja, kao i na odredbu člana 110. citiranog zakona kojom je propisano da će se od učinioca prekršaja oduzeti "predmet i imovinska korist pribavljena prekršajem". Nadalje, ukazano je i na odredbe čl. 16. i 18. tada

važeceg Carinskog zakona ("Službeni listi SFRJ", broj 10/76) kojim je propisano da se sva roba koja se uvozi, izvozi, ili prevozi preko carinske linije mora prijaviti graničnoj carinarnici "po odredbama navedenog zakona i propisima donesenim na osnovu istog zakona", kao i da sva roba koja se uvozi u carinsko područje SFRJ podliježe plaćanju carine po Carinskoj tarifi, ako saveznim zakonom nije drugačije određeno, kako i kada nastaje obaveza plaćanja carine, te s tim u vezi, koje su obaveze društvenih pravnih lica kada preuzimaju robu inostranog porijekla. Osim toga, u razlozima drugostepene presude naglašeno je da je odredbom člana 363. Carinskog zakona propisano da će se roba koja je predmet krivičnog djela iz člana 359. i 360. istog zakona, oduzeti, kao i da je odredbom člana 148. Zakona o krivičnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 4/77) propisano da su svi državni organi, organizacije udruženog rada i druge samoupravne organizacije i zajednice, dužne da prijave krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, bez obzira kako su za njih saznali. Odatle je neprihvatljiv prigovor revidentu kojim se osporava pravilnost postupka prvotuženog i neosnovano tvrdi da je prvotuženi "satove poklonio" Republičkom sekretarijatu za unutrašnje poslove, jer nalazi da je tuženi sa primljenim časovnicima "Raspologao".

IZ svega naprijed izloženog, naime, slijedi da je prvotuženi postupao u skladu sa obavezama koje su za njega, kao osnovu organizaciju udruženog rada, proizilaze iz prethodnih propisa.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 470/83 od 27. oktobra 1983.g.)

Član 31. i 46. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti

Neosnovan je zahtjev suvlasnika za poništenje pismenog ugovora kojim je drugi suvlasnik prodao svoj suvlasnički dio zgrade trećem licu prije stupanja na snagu Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH, jer raniji propisi nisu poznavali pravo preče kupnje suvlasnika zgrade, iako je ugovor u formi koja se traži za zemljišno knjižni prenos zaključen poslije stupanja na snagu pomenutog zakona.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnim utvrđenjima iz nižestepeni presuda prvotuženi je prije stupanja na snagu Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH prodao drugotuženom svoj suvlasnički dio u zgradi sa pripadajućim zemljištem, prismetnim kupoprodajnim ugovorom zaključenim dana 27. novembra 1978. godine, koji je odmah po zaključenju u cijelosti izvršen među ugovornim strankama.

Prelazna odredba iz člana 46. stav 2. navedenog zakona o prometu nepokretnosti priznaje valjanost čak i usmenim ugovorima zaključenim prije njegovog stupanja na snagu ako su ugovorne stranke od 4. januara 1979. godine izvršile u cjelini ili u pretežnom dijelu, obaveze iz tog ugovora, dok odredba člana 9. stav 4. istog zakona, izričito priznaje valjanost izvršenim pismenim ugovorima i kada potpisi ugovarača nisu ovjereni kod nadležnog suda. Ta odredba se odnosi na ugovore zaključene između fizičkih lica, pa su nižestepeni sudovi pravilno primijenili odredbe materijalnog prava kada su iz aspekta ovih propisa zaključili da je ugovor o kupoprodaji zaključen između tuženih stranaka dana 27. novembra 1978., godine pravno valjan i da se stoga tužiocu u pogledu prava preče kupovine, po osnovu suvlasništva na zgradi, ne mogu pozivati na odredbu člana 31. kasnijeg Zakona o prometu nekretnina koji je stupio na snagu tek 4. januara 1979. godine s obzirom da ovo pravo nisu priznavale odredbe ranijeg saveznog Zakona o prometu zemljišta i zgrada ("Službeni list SFRJ", broj 43/65, 57/65 i 17/67) niti odredbe bilo kog drugog zakona koji je važio u vrijeme zaključenja ugovora stranaka.

Kako je odlučno činjenično utvrđenje iz nižestepeni presuda da je drugotuženi G.A., kao kupac, odmah po zaključenju ugovora od 27. novembra 1978. godine u cjelosti isplatio prvotuženom kupoprodajnu cijenu i istovremeno stupio u posjed prodatih nekretnina, te da je ovaj ugovor još tada bio u cjelosti izvršen, u potpunoj saglasnosti sa sadržinom pismene isprave tog ugovora, koja u toku postupka nije bila sporna, kao i sa u tom dijelu uzajamno saglasnim iskazima samih parničnih stranaka, to nije osnovan ni prigovor revizije da nižestepeni sudovi nisu imali odgovarajuću podlogu za takvo utvrđenje, odnosno da je pri utvrđenju odlučnih činjenica počinjena apsolutna bitna povreda odredaba parničnog postupka.

Nižestepeni sudovi nisu na štetu tužilaca pogrešno primijenili materijalno pravo ni kada su, cijeneći okolnost što su tuženi nakon što je među njima bio već u cjelosti izvršen navedeni pismeni kupoprodajni ugovor od 27. novembra 1978. godine, dana 7. septembra 1981. godine radi uknjižbe sačinili drugu pismenu ispravu ugovora koju su propisno ovjerali kod suda, zaključili da je pravo tužioca na preču kupovinu predmeta ove kupoprodaje trebalo prosuđivati prema propisima za vrijeme zaključenja od 27. novembra 1978. godine.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 722/83 od 16.2.1984.g.)

Član 31. Zakona o prometu nepokretnosti

Član 2. st. 1. i član 4. stav 1. Zakona o svojini na posebnim dijelovima zgrade

Član 13. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Konstruktivni zid zgrade nema samostalnu pravnu egzistenciju. Ukoliko je dograđena nova zgrada uz postojeću tako da je njen četvrti zid ustvari zid postojeće zgrade tada eventualno postoji pravo služnosti (iz pravnog pravila paragrafa 487. OGZ-a), a može se konstituisati i zajednička svojina na zidu, kao i u slučaju dvojne gradnje (duplex).

Vertikalno odvojeni dijelovi zgrade zadržavaju svoju samostalnost, pa vlasnik jednog dijela nema pravo preče kupovine u slučaju prodaje drugog dijela koje pripada samo suvlasniku zgrade (član 31. ZPN).

Iz obrazloženja:

Tužioci traže da im se prizna pravo preče kupnje, s tim što prva dva tužioca smatraju da im ovo pravo pripada jer da su svoje “suvlasničko pravo” dokazali time što je četvrti zid spornog objekta – ustvari zid njihove kuće.

Pravo preče kupnje regulisano je odredbom člana 31. Zakona o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH”, broj 37/78), prema kojoj “vlasnik ili pravno lice” koje namjerava da proda stambenu zgradu ili stan je dužan da prethodno ponudi na prodaju suvlasniku, nosiocu stanarskog prava, odnosno opštini na čijem se području ta zgrada ili stan nalazi.

U konkretnom slučaju odlučno je, da li su time što je četvrti zid spornog objekta – istovremeni zid njihove kuće – prvo i drugotužilac stekli pravo suvlasništva spornog objekta. Konstruktivni zid zgrade ne može biti poseban dio zgrade (član 2. stav 1. Zakona o svojini na posebnim dijelovima zgrade, koji je objavljen u Službenom listu SRBiH, broj 35/77), već samo zajednički dio u slučaju da postoje posebni dijelovi zgrade (član 4. stav 1. citiranog zakona). Ukoliko se radi o dogradnji novog građevinskog objekta uz postojeći, tako da se pri građenju novog objekta koristio četvrti zid postojećeg građevinskog objekta, tada postoji eventualno pravo služnosti (pravno pravilo imovinskog prava iz paragrafa 487. bivšeg OGZ-a). Moguće je, nadalje, sa stanovišta citiranih pravnih pravila imovinskog prava čak i pravo zajedničkog vlasništva graničnog zida, ali se time ne proteže pravo suvlasništva na posebne dijelove zgrade, odnosno na susjednu zgradu.

Odatle su i po nalaženju ovoga suda nižestepeni sudovi pravilno zaključili da prvo i drugotužilac nisu suvlasnici spornog objekta, koji je prvotuženi prodao drugotuženom, te da stoga u odnosu na isti tužiocima ne pripada pravo preče kupnje.

Pojam suvlasnika definisan je odredbom člana 13. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 6/80) tako da “više lica ima pravo suvlasništva na nepodijeljenoj stvari kada je dio svakog od njihv određen srazmjerno cjelini (idealni dio)”, “ako suvlasnički dijelovi nisu određeni pretpostavlja se da su jednaki”. Prema tome, iz pomenute odredbe ne slijedi da bi se iz činjenice što zid prvo i drugotužioaca predstavlja četvrti zid spornog

objekta – ova dva suvlasnika mogla smatrati i suvlasnicima spornog objekta. Tužiocima nisu mogli postati suvlasnici ni po odredbama Zakona o nadziđivanju (“Službeni list NR BiH”, broj 11/60 i 41/61, koji je ukinut stupanjem na snagu Zakona o prostornom uređenju), jer se prema odredbi člana 1. stav 3. citiranog zakona – pod nadziđivanjem smatrala izgradnja jednog ili više spratova za stambene ili poslovne prostorije na postojećoj zgradi ili preuređenje postojećeg krovišta odnosno potkrovlja ako se time stvara novi stambeni ili poslovni prostor, a što u konkretnoj prilici nije bio slučaj.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Rev. 1/84 od 23. februara 1984.g.)

Član 17. i 20. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini

Na protivi se načelu zabrane prometa prava korištenja (građenja) da članovi porodične zajednice stiču trajno pravo korištenja zajedničkom izgradnjom trajnog građevinskog objekta s nosiocem prava građenja, koji ima odobrenje za građenje.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, br. 329/83 od 15. marta 1983.g.)

OBLIGACIONO PRAVO

a) Opšti dio

Član 337. Zakona o obligacionim onosima

Član 189. Zakona o parničnom postupku

Protivtužba se ne smatra izjavom stranke o preboju potraživanja.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 442/83 od 27. januara 1984.g.)

Član 1083. Zakona o obligacionim odnosima

Propuštanje obavještanja solidarnog jemca da glavni dužnik nije ispunio obavezu, ne lišava povjerioca prava da od jemca traži ispunjenje obaveze.

U takvom slučaju povjerilac odgovara jemcu samo za eventualnu štetu koju je pretrpio zbog toga propuštanja.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 27/84 od 20. aprila 1984.g.)

Član 234. Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom – prečišćeni tekst u čl. 239. i 240.

Član 1,2,3,4. i 5. Odluke SIV-a o regulisanju izvora i načina vraćanja deviza ovlaštenim bankama, koje su iz svog ukupnog deviznog potencijala platile fiksne i garantovane obaveze za račun društveno – pravnih lica

Organizacija udruženog rada ili drugo društveno pravo lice za koje je ovlaštena banka isplatila dug u stranoj valuti (strani povjerilac) dužna je da banci na njen zahtjev regresira strana sredstva plaćanja i kada je u skladu sa ugovorom o jemstvu isplatilo dug u domaćoj valuti, ako je banka po prestanku rada domaćeg deviznog tržišta bila prinuđena da na drugi način pribavi ta sredstva.

Ovlaštena banka koja je iz svog ukupnog deviznog potencijala platila fiksne i garantovane obaveze za organizaciju udruženog rada ili drugo društveno pravno lice u periodu od prestanka rada domaćeg deviznog tržišta do 31. decembra 1982. godine dužna je da prije podnošenja tužbe da joj glavni dužnik regresira isplaćenu sumu u stranoj valuti, pokrene postupak naplate iz izvora i na način propisan odlukom SIV-a o regulisanju izvora i načinu vraćanja deviznog potencijala platile fiksne i garantovane obaveze za račun društveno pravnog lica.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom stanju koje proizilazi iz sadržaja pismenih isprava koje se nalaze u spisu tužilac ovom regresnom tužbom traži da mu tuženi plati (tačnije vrati) iznos od 2.603.696,99 USA dolara koliko je tužilac kao garant (po članu 2. ugovora stranaka broj 18/60 od 30. aprila 1968. godine) platio za tuženoga inostranom povjeriocu, u četiri rate u periodu od 1. jula do 28. decembra 1981. godine, dospjelih a neizmirenih obaveza tuženoga.

Iz sadržine člana 2. citiranog ugovora tužioca i tuženoga slijedi da je tužilac jamčio inostranoj firmi da će joj platiti 10,258.400 USA dolara, iz ugovora tuženoga sa tom stranom firmom, ako tuženi u roku ne plati taj dug. Kako tužilačka banka nema vlastitih deviznih sredstva, podigla je inostrani kratkoročni kredit u svoje ime a za račun tuženoga, pa te obaveze za tuženoga, izmirila inostranom povjeriocu.

Tuženi prigovara da je po ugovoru, od 30. aprila 1968. godine, bio dužan platiti dinarsku protuvrijednost deviza koje je tužilac trebao, za ovu svrhu, kupiti na deviznom jugoslovenskom tržištu i da je on sve dinarske obaveze tužiocu u roku ispunio, pa da nije dužan vratiti devize.

Tužilac ne spori da mu je tuženi platio dinarsku protuvrijednost deviza koje je tužilac trebao kupiti na jugoslovenskom deviznom tržištu, ali kako je u martu 1980. godine devizno tržište u Jugoslaviji prestao funkcionisati, nije bio u mogućnosti na ugovoreni način osigurati devizna sredstva i tuženikov dug platiti, pa je dug tuženog platio deviznim sredstvima uzetim na kredit.

Prvostepeni sud je zauzeo stav da je tuženi u skladu sa svojim obavezama iz ugovora (od 30. aprila 1968. godine) izmirio svoje obaveze po inostranom kreditu uplatom tužiocu dinarske protuvrijednosti dolara koje je tužilac trebao kupiti na deviznom tržištu, a mogao je devize osigurati i kad je prestalo sa radom domaće devizno tržište jer je dobio plansku saglasnost na osnovu prijave predmetne devizne tražbine SIZ-a za ekonomske odnose sa inostranstvom, što mu je Narodna banka Jugoslavije potvrdila na obrascu NBJ 1450 koji je tužilac primio 27. juna 1981. godine. Nadalje prvostepeni sud se pozvao i na propis člana 79. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom ("Službeni list SFRJ", broj 77/82) kojim su propisani izvori i način vraćanja deviza plaćenih od strane ovlašćenih banaka u periodu dok nije radilo devizno tržište. Stoga prvostepeni sud nalazi da je tužbeni zahtjev u cijelosti neosnovan, pa ga, pobijanom presudom odbija.

Prednji pravni stav prvostepenog suda se, kod sadašnjeg stanja stvari, ne može prihvatiti kao pravilan.

I ovaj drugostepeni sud ocjenjuje da član 79. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom predstavlja propis kogentne naravi kojim se reguliše pitanja izmirenja obaveza u devizama za vrijeme kada nije funkcionisalo domaće devizno tržište. Taj propis člana 79. citiranog Zakona je stupio na snagu 1. januara 1983. godine i obavezivao je ovlaštene banke da od 31. januara 1983. godine, samoupravnim sporazumom, uredi izvore i način vraćanja deviza ovlašćenim bankama koje su tim devizama izmirile obaveze društveno pravnih lica u inostranstvu za vrijeme od prestanka rada deviznog tržišta do 31. decembra 1982. godine. Odredba člana 79. cit. zakona je u prečišćenom tekstu Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom (objavljen u "Službeni list SFRJ", broj 23/83) postala član 234. stav 1. cit. Zakona. Novom dopunom istog zakona (objavljenoj u "Službenom listu SFRJ, broj 34/83) dopunjen je član 234. novim stavom 2. kojim je propisom dato ovlaštenje Saveznom izvršnom vijeću da, ako ovlaštene banke ne zaključe samoupravni sporazum iz člana 234. stav 2. citiranog zakona (raniji član 79. stav 1. citiranog zakona), u roku od 30 dana o isteka roka iz stava 1. člana 234. donese propis kojim će regulisati izvore iz kojih će se vratiti predmetne devizne obaveze ovlašćenim strankama. Ovaj propis je stupio na snagu 13. jula 1983. godine.

Savezno izvršeno vijeće je na osnovu navedenog ovlaštenja donijelo i u "Službenom listu SFRJ", broj 71/83. objavilo Odluku o regulisanju izvora i načina vraćanja deviza ovlašćenim bankama, koje su iz svog ukupnog deviznog potencijala platile fiksne i garantovane obaveze za račun

društveno pravnih lica. Ova odluka je stupila na snagu 8. januara 1984. godine. Tom Odlukom su regulisani izvori iz kojih će i način na koji će bankama povjeriocima vratiti devize društveno pravna lica čije su obaveze u inostranstvu te banke platile iz svog deviznog potencijala (tač. 1. Odluke). Tačkom 2. Odluke su obavezana društveno – pravna lica – dužnici da navedene obaveze vrate na način i u rokovima određenim tom Odlukom ili (na način i u roku) određenom ugovorom koji će zaključiti sa bankama povjeriocima, s tim što rok vraćanja ne može biti kraći od mjesec dana. Navedeni ugovor su povjerilac (banka) i dužnik (društveno pravno lice) biti dužni zaključiti u roku od 45 dana po stupanju na snagu Odluke (a to je do 23. februara 1984. godine). Ako ne zaključe ugovor dužnik je obavezan devize vratiti u daljem roku od 2 godine u jednakim polugodišnjim ratama (računatom od dana stupanja na snagu Odluke) i to po planu izmirenja ovih obaveza koji je dužan za ovu svrhu sačiniti banka kod koje dužnik ima devizni račun, i to na teret računa dužnika (tačka 3. Odluke).

Tačkom 4. Odluke je obavezana banka povjerilac da izradi pregled ovakvih svojih tražbina po dužnicima (na obrascu koji za tu svrhu utvrđuje Udruženje banaka Jugoslavije), pa da ga sa dokazima o izvršenim uplatama u inostranstvu za dužnika, dostavi nadležnoj Narodnoj banci republike, Udruženju banaka Jugoslavije i ovlaštenoj banci preko koje se vraća dug, sve u roku od 15 dana od stupanja na snagu Odluke. U cilju urednog izvršenja ove obaveze banke povjerioci su obavezni dostaviti mjesečne izvještaje o stanju duga nadležnoj banci i Udruženju banaka Jugoslavije (tačka 5. Odluke).

Prema tome, navedenim propisima su u cijelosti regulisani izvori, način na koji će se predmetne tužbe realizovati i organi preko kojih će se to realizovati. Radi toga, ovaj sud ne prihvata žalbeni prigovor tužioca da propis člana 79. cit. zakona (sada i propis Odluke) predstavlja samo način kako će između sebe ovlaštene banke regulisati odnose, jer je dopunom stava 2. cit. propisa člana 79. (sada člana 234. stav 2.) Zakona i propisima Odluke ovo pitanje u cjelosti regulisano određivanjem obaveze vraćanja deviza u roku od 2 godine na teret deviznog računa dužnika, do iznosa za koji banka povjerilac pruži dokaze o visini i uslovima nastanka ove obaveze (uključujući i kamate te druge troškove koji su podmireni u deviznim sredstvima banke povjerioca – garanta).

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 497/83 od 21. februara 1984. godine).

Član 155. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom – prečišćeni tekst

Organizacija udruženog rada je dužna da poslovnoj banci, koja je po ugovoru za nju otplaćivala kredit stranom povjeriocu, plati kursnu razliku u dinarima ako je zbog prestanka rada domaćeg deviznog tržišta bila prinuđena da strana sredstva plaćanja pribavi putem kratkoročnog kredita u inostranstvu pod nepovoljnim uvjetima, kada nije imala vlastita devizna sredstva i nije mogla na drugi način da ih pribavi.

IZ obrazloženja:

Radi finansiranja izgradnje hidroelektrane S. i G. te još nekih privrednih objekata u SRBiH Privredna banka Sarajevo je zaključila ugovor o kreditu sa stranom bankom. Nakon toga je Privredna banka zaključila posebne ugovore o investicionim kreditima za osnovna sredstva sa tuženim, kojima je na tuženog prenijela kreditna sredstva inostrane banke u ukupnom iznosu od 10,556.000 US dolara, što je po tada važećem kursu iznosilo 190,139.202 dinara. Tuženi se obavezao da će odobreni kredit otplaćivati prema uslovima iz ugovora kojeg je Privredna banka zaključila sa inostranom bankom s tim što će na račun tužioca umjesto dolara doznačiti dinarsku protuvrijednost u visini dospjelih rata. Tužilac se obavezao da će devizna sredstva za pokriće plaćanja prema inostranstvu obezbijediti kupovinom na domaćem deviznom tržištu.

U vezi sa iznesenim nespornim činjeničnim utvrđenjima treba dodati još i činjenice da je tuženi doznačio na račun tužioca odgovarajući iznos dinarskih sredstava radi podmirenja rate čije je plaćanje dospjelo koncem januara 1980. godine u iznosu 14.095.549 dinara i da tužilac, zbog

poremećaja na domaćem deviznom tržištu, nije mogao izvršiti kupovinu potrebnog iznosa deviznih sredstava pa je u takvoj situaciji koristio “kratkoročnu kreditnu liniju” kod inostrane banke u Parizu, i tim sredstvima izmirio obavezu prema inostranom partneru. kako je u vremenu od uzimanja do otplate kratkoročnog kredita, a to je trajalo 180 dana, došlo do izmjene kursa dolara, ta činjenica je na ukupnu sumu od 712,015,10 US dolara, koliko je iznosila dospjela rata koncem januara 1980. godine prouzrokovala kursnu razliku u iznosu od 6,942.375 dinara (po navodima tužioca), gdje su uračunati i troškovi provizije i kamata pa se u nastalom sporu postavlja pitanje na čiji teret treba da padne ova razlika.

IZ načelnih odredaba ugovora o investicionom kreditu koje su zaključile stranke (čl. 1-3), kao iz njegovih posebnih odredaba (čl. 3-7), slijedi da je tuženi krajnji korisnik kredita i da na njemu leži obaveza vraćanja sredstava pod uslovima koje je tužilac zaključio sa inostranim partnerom. Radi se dakle o svojevrsnom komisionom pravnom poslu, a takva mu je priroda opredjeljenja i po članu 155. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom (“Službeni list SRBiH” broj 15/77), - sada člana 160. Prečišćeni tekst pomenutog zakona – “Službeni list SFRJ”, broj 17/84).

Polazeći od nesporne činjenice da zbog poremećaja na domaćem deviznom tržištu tužilac nije mogao sa iznosom dinarskih sredstava koje mu je doznačio tuženi, kupiti odgovarajući iznos deviznih sredstava za podmirenje dospjele rate prema inostranom partneru, mogao bi se, uslovno rečeno, prihvatiti ispravnim zaključak prvostepenog suda da na tuženog pada teret snošenja kursne razlike do koje je došlo zbog korištenja kratkoročnog inostranog kredita umjesto kupovine sredstava na domaćem deviznom tržištu. Međutim, u postupku pred prvostepenim sudom sudom nije utvrđeno da li je tužilac kao direktni obveznik prema inostranom partneru bio u mogućnosti da na drugi način, osim korištenja kratkoročne kreditne linije, npr. korištenjem vlastitih deviznih sredstava, obezbijedi plaćanje dospjele rate. Ako je takva mogućnost postojala a tužilac je nije iskoristio, samo u tom slučaju tuženi ne bi bio dužan plaćati tužiocu sporni iznos na ime kursne razlike.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 75/84 od 28. maja 1984.g.)

O B L I G A C I O N O P R A V O

b) Obaveze iz ugovora

Član 462. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Ugovor o prodaji je pravovaljan i u slučaju kada cijena nije određena ako u ugovoru ima dovoljno podataka pomoću kojih se ona može odrediti.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 15/84 od 21. februara 1984.godine)

Pravno pravilo imovinskog prava – kupoprodaje

Kada su prednik tužiteljice i tuženi u potpunosti ispunili ugovor o kupoprodaji zemljišta, nasljednik ne može u ostavinskom postupku, pozivajući se na novi premjer, tražiti predaju u posjed višak površine, ako je među strankama bio nesporan predmet kupoprodaje ograničen postojećim međama.

(Rješenje Okružnog suda u sarajevu broj Gž. 345/83 od 19. novembra 1983. godine)

Član 495. stav 1. u vezi sa članom 482. Zakona o obligacionim odnosima

Ako je nakon kupovine stvari i preuzimanja u posjed- krivnjom kupca došlo do oštećenja te stvari, tada je, u smislu člana 495. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, za kupca uslijedio gubitak prava da se raskine ugovor zbog nedostatka, jer više nije u mogućnosti da kupljenu stvar vrati u stanju u kome ju je primio.

Iz obrazloženja:

Polazeći od utvrđenja da je za vrijeme dok se kupljeni traktor nalazio u posjedu tužioca došlo do pucanja bloka i glave motora, s tim što je prema mišljenju vještaka do pucanja bloka motora došlo zbog zamrzavanja vode, a do pucanja glave motora zbog velikih temperatura, odnosno pregrijavanja motora, nižestepeni sudovi su zaključili da nisu ispunjeni uslovi za raskid ugovora o kupoprodaji traktora pa da slijedom toga tuženi nije u obavezi da tužiocu vrati primljenu cijenu sa zateznim kamatama i troškovima spora. Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je u konkretnom slučaju uslijedilo gubljenje prava na raskid ugovora zbog nedostatka na način propisan odredbom člana 495. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), jer, s obzirom na naprijed citirana utvrđenja, tužilac, kao kupac, nije bio u mogućnosti da kupljeni traktor vrati tuženom u stanju u kakvom ga je preuzeo u posjed.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 466/83 od 20. oktobra 1983.godine)

Član 1044. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Ukoliko je određeni iznos novca upisan kao polog na štednu knjižicu i potvrđen pečatom banke i potpisom ovlaštenog lica, u smislu člana 1044 stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, slijedi zakonska pretpostavka da je taj iznos ulagač zaista i položio. Odatle teret dokazivanja da određeni iznos na štednu knjižicu nije položen – leži na onome ko to tvrdi.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 467/83 od 20. oktobra 1983. godine)

Član 307. i 488. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima

Kupac ne može zahtijevati da mu prodavac proda drugi odgovarajući stan umjesto stana individualno određenog određenog u ugovoru, pa i kada dokaže da taj stan ima neotklonjive nedostatke koji ga čine nepodnobnim za stanovanje.

U takvom slučaju može zahtijevati samo raskid ugovora i naknadu štete.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 475/83 od 27. februara 1984.g.)

Član 493. stav 1. analogna primjena Zakona o obligacionim odnosima

Ako kupcu bude predat stan veće površine od ugovorom utvrđene, a kupac ne odbije prijem i stan dodijeli na korištenje svom radniku, dužan je platiti razliku u cijeni za višak površine (prilikom ugovaranja cijene za stan, pošlo se od obračuna po kvadratnom metru projektom predviđene stambene površine, ali su izmijenjeni uslovi tokom gradnje zahtijevali izgradnju stana veće površine.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 30/84 od 20. aprila 1984. godine)

Član 127. i 828. Zakona o obligacionim odnosima

Kada špediter, koji se ugovorom obvezao da će obaviti vanredni prevoz specijalnog tereta, sa pravom izbora najpovoljnijeg putnog pravca, odbija da ugovor izvrši, s obrazloženjem da ne može dobiti propisnu pismenu saglasnost organizacije udruženog rada koja upravlja putevima, za prevoz planiranim pravcem, te ispunjenje ugovora uslovljava povećanjem cijene, nalogodavac je ovlašten da ugovor raskine, a nije dužan da špediteru naknadi troškove pripreme za prevoz.

U tom slučaju ne primjenjuje se član 828. Zakona o obligacionim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 387/83 od 25. oktobra 1983. godine)

O B L I G A C I O N O P R A V O

c) Obaveze iz osnova prouzrokovanja štete

Član 196. i 394. Zakona o obligacionim odnosima

Kada je naknada štete zbog gubitka zarade u stranoj valuti (radni odnos u inostranstvu) dosuđena u dinarskoj protuvrijednosti prema kursu u vrijeme suđenja, stvorena je obaveza koja ima za predmet svotu novca, ali oštećenog ne sprečava načelo monetarnog nominalizma da traži povećanje broja novčanih jedinica prema kursnoj razlici koja se pojavila nakon zaključenja glavne rasprave u ranijem postupku bez obzira što i nadalje gubi isti iznos zarade u stranoj valuti.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 690/83 od 26. januara 1984.g.)

Član 72. Zakona o eksproprijaciji

Član 43-62 Zakona o vodama

Član 155. Zakona o obligacionim odnosima

Korisnik pogonske snage vode (za pokretanje mlina), koji nema vodoprivrednu dozvolu od nadležnog organa, nema subjektivno pravo korištenja vode, koje bi bilo sastavni dio njegove imovine, pa nema pravo na obeštećenje kada zbog promjene režima vode u opštem interesu izgubi mogućnost korištenja vodene snage.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 729/83 od 16. februara 1984.g.)

Član 206. Zakona o obligacionim odnosima

Član 99. stav 2. Zakona o javnim putevima

Okolnost što je odgovarajući SIZ za puteve, u smislu člana 99. stav 2. Zakona o javnim putevima, povjerio poslove zaštite javnih puteva organizaciji za održavanje i zaštitu puteva ili drugoj organizaciji udruženog rada osposobljenoj za te poslove, koja organizacija ima sva prava, dužnosti i odgovornosti u okviru povjerenih poslova, koje ima i SIZ po citiranom zakonu, ima za posljedicu da ta organizacija solidarno sa SIZ-om odgovara za svu štetu, koja nastane trećim licima usljed propusta na planu zaštite povjerenog joj javnog puta.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 462/83 od 20. oktobra 1983.g.)

Član 186. i 200-201. Zakona o obligacionim odnosima

Pravilo iz člana. 186. Zakona o obligacionim odnosima po kome obaveza naknade štete dopijeva momentom njenog prouzrokovanju analogno se primjenjuje i na nematerijalnu štetu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 124/84 od 26. aprila 1984. godine)

Članovi 174, 175, 176. i 177. Zakona o obligacionim odnosima

Organizacija udruženog rada – imalac opasne stvari odgovara za štetu koju je radnik, kome je dopušteno da se opasnom stvari služi, prouzrokovao upotrebom te stvari drugom radniku pa i kada je opasnu stvar upotrijebio mimo njene namjere.

(Presudom Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 267/8 od 29. marta 1984.g.)

Članovi 209. 210. Zakona o obligacionim odnosima

Kada štetnik uspješno istakne prigovor zastare potraživanja iz osnova naknade štete, oštećenom može biti dosuđena samo naknada u visini vrijednosti stvari koju je štetnik za sebe upotrijebio.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 453(83 od 27. januara 1984. godine)

Član 189. stav 2. analogna primjena i čl. 200-202 Zakona o obligacionim odnosima

Visina novčane naknade za nematerijalnu štetu utvrđuje se prema kriterijima u vrijeme donošenja sudske odluke.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Gž. 19/84 od 17. februara 1984. godine)

Članovi 189. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

Kada je invalidnost i penzionisanje dijelom posljedica bolesti, a dijelom protupravne ljudske radnje, kod utvrđivanja obima imovinske štete zbog gubitka radne sposobnosti, uzeće se da je šteta isključivo rezultat ljudske radnje.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 156/84 od 19. aprila 1984. godine)

Član 207. Zakona o obligacionim odnosima

Okolnost što je naručilac radova, prije nego što je započela izgradnja, pribavio pozitivne nalaze vještaka o čvrstoći tla ne oslobađa ga obaveze da, solidarno sa izvođačem, naknadi štetu vlasniku susjednog objekta, kada je utvrđeno da je šteta posljedica izvođenja naručenih radova.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 190/84 od 17. maja 1984. godine)

O B L I G A C I O N O P R A V O
d) Zakonske obaveze

Član 279. stav 2. u vezi sa članom 277. Zakona o obligacionim odnosima

Na iznos neisplaćene kamate za novčanu obavezu proizašlu iz ugovora u privredi može se zahtjevati zatezna kamata od dana kada je podnesen zahtjev za njenu isplatu po stopi određenoj odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate (Službeni list SFRJ, broj 19/82 i 40/83).

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom tužilac je odbijen sa zahtjevom za procesnu kamatu preko 8% do 25% za period od 8. aprila 1983. godine do isplate, jer prvostepeni sud nalazi da u smislu člana 399. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima tužiocu pripada pravo da zahtjeva kamatu na kamatu od 8%.

Međutim, ovakav pravni stav je pogrešan.

Članom 277. stav. 2. Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ, broj 29/78) koji je stupio na snagu 1. oktobra 1978., godine, određeno je da je će za novčanu obavezu proizašlu iz ugovora u privredi stopu zatezne kamate propisivati Savezno izvršno vijeće.

Odlukom o visini stope zatezne kamate objavljenom u "Službenom listu SFRJ", broj 19/82, Savezno izvršno vijeće je propisalo stopu zatezne kamate za novčane obaveze iz ugovora u privredi na 25% godišnje, s tim da ova odluka stupa na snagu onog dana od dana objavljivanja (dana 17. aprila 1982. godine).

Zatezne kamate po godišnjoj stopi od 25% teku na sva novčana potraživanja izražena u dinarima koja potiču iz ugovora o privredi, počev od 17. aprila 1982.- godine, pa i kada su potraživanja dospjela i zatezna kamata počela teći prije ovog datuma bez obzira da li je stopa zatezne kamate bila ugovorena ili ne.

Kako se u konkretnom slučaju radi o procesnoj kamati, koja se zahtjeva za iznos neisplaćene kamate, a obračunate i samostalno utužene na tražbine iz ugovora u privredi, ovaj sud nalazi opravdanim žalbeni prigovor tužioca da mu pripada kamata po stopi od 25% od 8. aprila 1983. godine kao dana podnošenja zahtjeva za njezinu isplatu (član 279. stav 2. u vezi sa članom 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 464/83 od 21. februara 1984. godine).

Član 86. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.**Društveni dogovor o obezbjeđivanju dopunskih sredstava za zdravstveno osiguranje zemljoradnika**

Obaveza Opštine da plati dopunska sredstva zdravstvene zaštite zemljoradnika nastaje samo u slučaju kada se iz redovnog doprinosa za tu namjenu ne mogu obezbijediti potrebna sredstva.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 92/84 od 28. maja 1984. godine)

Član 7, 26, 40. i 41. Zakona o zdravstvenoj zaštiti

Samourpavna interesna zajednica zdravstvene zaštite dužna je da plati cijenu kompletne zdravstvene usluge za svog osiguranika kojeg je uputila u određenu zdravstvenu organizaciju radi liječenja.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 48/84 od 20. marta 1984. godine)

Član 27. Zakona o obligacionim odnosima**Član 8. stav 1. Zakona o komunalnim djelatnostima**

Okolnost što korisnik komunalne usluge (dimnjačarske) nije zaključio ugovor ne lišava organizaciju udruženog rada prava da traži naknadu za izvršenu uslugu iz predmeta njenog poslovanja.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 463/83 od 21. februara 1984. godine)

P R A V O O S I G U R A N J A**Član 913. stav 3, član 900. i 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima**

Ukoliko to nije u interesu osiguranika Zakona o obligacionim odnosima ne dopušta mogućnost odstupanja od odredbe iz člana 913. stav 3. prma kojoj ugovor prestaje po zakonu istekom roka od trideset dana od dana kada je ugovaraču osiguranja uručeno pismo osiguravača sa obavještenjem o dospelosti premije, pa je ništava ugovorna odredba prema kojoj ugovor o osiguranju prestaje da važi, bez opomene, ako osiguranik ne plati premiju ni u roku od 10 dana od dospjeća ugovorene rate.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 629/83 od 19. januara 1984.g.)

Član 45. Zakona o osiguranju imovine i lica

Zajednica osiguranja imovine i lica nije ovlaštena da svojim pravilima proširuje krug lica koja nemaju pravo na naknadu štete po osnovu obaveznog osiguranja mimo onih lica koja su taksativno navedena u članu 45. Zakona o osiguranju imovine i lica.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 124/84 od 26. aprila 1984.g.)

Članovi 929. i 939 Zakona o obligacionim odnosima**Članovi 54. i 55. zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica**

Osiguravač koji je isplatio naknadu za oštećeno vozilo po ugovoru o kasko osiguranju, ima pravo na regres isplaćivanog iznosa od osiguravača kod koga je vlasnik vozila čijom je upotrebom prouzrokovana šteta bio osiguran od odgovornosti u vrijeme prouzrokovanja štete.

Tuženi se ne može osloboditi obaveze isticanjem prigovora da je štetu prouzrokovao namjerno sin kasko – osiguranika tužioca, upravljajući vozilom trećeg lica – njegovog osiguranika, jer se u tom slučaju ne primjenjuje odredba iz člana 929. Zakona o obligacionim odnosima, već odredba iz člana 939. stav 1. i 4. istog zakona u vezi sa članom 54. i 55. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (dakle, i pod pretpostavkom da je sin kasko osiguranika upravljao tuđim vozilom bez saglasnosti vlasnika – tuženikovog osiguranika.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 86/84 od 27. maja 1984.g.)

Član 51. Zakona o međusobnim odnosima radnika u udruženom radu

Član 4. dopunskih pravila za osiguranje vozača, radnika i putnika u motornim vozilima od posljedica nesretnog slučaja ZOIL-a "Sarajevo"

Smatra se da postoji dozvola ugovarača osiguranja u skladu sa dopusnkim pravilima osiguranja, kada se pratilac bolesnika vozi u sanitetskim kolicima, uz saglasnost ovlašćenog vozača, pa je osiguravač dužan da mu naknadi štetu koju pretrpi u saobraćajnom udesu.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 505/83 od 10. novembra 1983. godine)

NASLJEDNO PRAVO

Član 76. Zakona o nasljeđivanju

Kada je ostaviteljica bila teško bolesna i nepokretna tako da nije mogla vladati ni rukama, a zdravstveno stanje joj se u vrijeme izjavljivanja usmenog testameta znatno pogoršalo, pa je nakon nekoliko dana i umrla, postojale su izuzetne prilike kao uslov za valjanost usmenog testameta.

Iz obrazloženja:

Ostaviteljica je, prema utvrđenju nižestepenih sudova, bila teško bolesna i nepokretna prilikom izjavljivanja svoje posljedne volje, njeno stanje se znatno pogoršalo nekoliko dana pred smrt i nije mogla sjediti, nego su je pridigli i pridržavali tuženi za vrijeme izjavljivanja posljednje volje, a poslije nekoliko dana, nakon izjavljivanja posljednje volje pred svjedocima, je umrla. Na osnovu tih činjenica, posebno da je ostaviteljica bila nepokretna i da je, nakon izjavljivanja, posljednje volje, ubrzo umrla, nižestepeni sudovi su, pravilno zaključili da ostaviteljica, usljed izuzetnih prilika, nije bila u mogućnosti da izjavi posljednju volju u pismenom obliku.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 31/84 od 22. marta 1984.g.)

Član 76. zZkona o nasljeđivanju

Spriječenost ostavioca da zbog bolesti ode u sud i pred sudom sačini pismeni testament ne predstavlja izuzetne prilike koje ima u vidu član 78. ranijeg zakona o nasljeđivanju (sada član 76. republičkog zakona), ako je ostavilac imao mogućnosti i bio u stanju da pozove sudiju svojoj kući u cilju sačinjavanja sudskog testameta.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 18/84 od 22. marta 1984. godine)

Član 63. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

Za utvrđivanje ništavosti testameta zbog mana volje predviđenih u članu 63. stav 2. Zakona o nasljeđivanju potrebno je dokazati da je prava volja ostavioca bila upravljena na to da učini raspolaganje u korist nekog drugog lica, a ne testamentalnog nasljednika i da je zainteresovano lice lažnim prikazivanjem činjenica u svijesti ostavioca stvorilo krivu predstavu u pogledu osobe, identiteta stvari, prirode pravnog odnosa, ili pobuda i da je ostavilac pod uticajem takve predstave

(prevare), ili usljed vršenja pritiska stavljanjem u izgled nekog zla što je kod njega izazvalo ozbiljan strah (prinuda), sačinio testament u korist testamentalnog nasljednika.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 75/84 od 15. marta 1984. godine)

Član 233. Zakona o nasljeđivanju

Sporazum o diobi zaostavštine koji je unijet u izreku rješenja o nasljeđivanju predstavlja naslov za upis prava u zemljišne knjige, odnosno izvršenu ispravu za predaju u posjed pripadajućih nekretnina.

(Odluka Opštinskog suda u Kiseljaku broj O. 263/79 od 28. novembra 1979. godine)

PORODIČNO PRAVO

Član 239. i 240. Porodičnog zakona

Iz okolnosti da se žena, nakon četiri godine provedene u braku u kojem je stekla i dijete, vratila roditeljima na selo i tu se privremeno nastanila, ne može se zaključiti da je ona u braku provela samo "kratko vrijeme" i da je nastavila da živi isto onako, kao i prije udaje, već pod uslovima iz člana 239. i 240. Porodičnog zakona, može od bivšeg bračnog druga da zahtijeva da joj on, u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima, daje izdržavanje, čak i pod pretpostavkom da ona živeći u domaćinstvu svojih roditelja i "nešto privređuje", jer se ne radi o stalnim i dovoljnim prihodima, koji obezbjeđuje njene svakodnevne potrebe.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 147/84 od 12. aprila 1984. godine)

Član 18. Zakona o rješavanju sukoba zakona i nadležnosti u statusnim, porodičnim i nasljednim odnosima

O postojanju uslova za izmjenu odluke o supružanskom izdržavanju razvedenih bračnih drugova odlučuje se primjenom materijalnog prava one socijalističke republike, odnosno autonomne pokrajine, na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište, ako u vrijeme podnošenja tužbe ne prebivaju na području iste republike, odnosno autonomne pokrajine.

IZ obrazloženja:

Osnovni su navodi revizije da je za rješenje ovog spora u smislu člana 18. Zakona o rješavanju sukoba zakona i nadležnosti u statusnim, porodičnim i nasljednim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 9/79), mjerodavno pravo republike na čijoj su teritoriji oba bračna druga imali posljednje zajedničko prebivalište, a to je obzirom da su stranke posljednje zajedničko prebivalište imale u Duborvniku, Zakon o braku i porodici SRH (Službeni list SRH broj 11/78).

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 23/84 od 17. februara 1984. godine)

Član 257. Porodičnog zakona

Razvedenom bračnom drugu čiji je zahtjev za plaćanje supružanskog izdržavanja u ranijoj parnici već bio pravosnažno odbijen kao neosnovan n pripada pravo da, uslijed naknadno izmijenjenih prilika, novom tužbom ponovno zahtijeva da se drugi supružnik obaveže na plaćanje izdržavanja.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 627/83 od 12. januara 1984. godine)

Član 11, 230. stav 2. i član 231. Porodičnog zakona

Ne može nezaposleno i materijalno neobezbijeđeno lice zahtijevati izdržavanje od roditelja pozivom na princip porodične solidarnosti izražen u članu 11. Porodičnog zakona SRBiH, ako ne postoje uslovi za izdržavanje propisani u članu 230. stav 2. i 231. ovog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 58/84 od 15. marta 1984.g.)

Član 239. i 251. Porodičnog zakona

Član 74. zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Član 93. Zakona o izvršenju postupka

Prilikom utvrđivanja mogućnosti bračnog druga da daje supružansko izdržavanje uzima se u obzir i njegovo primanje ratne vojne invalidnine.

Iz obrazloženja:

Prilikom utvrđivanja mogućnosti bračnog druga da daje supružansko izdržavanje, u smislu člana 239. i člana 251. stav 3. Porodičnog zakona ("Službeni list SRBiH", broj 21/79), uzimaju se u obzir i njegove vlastite potrebe i zakonske obaveze po osnovu izdržavanja. U ta primanja računa se i ratna vojna invalidnina, jer nijednim propisom nije određeno da se ne uzima u obzir. Osim toga, prema odredbi člana 74. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", broj 68/81), invalidnina i ortopedski dodatak mogu biti predmet izvršenja ili obezbjeđenja, a u stavu 4. člana 93. Zakona o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 20/79), propisano je da se može provesti izvršenje na primanju ratnih i mirnodopskih vojnih invalida po osnovu invalidnine, ortopedskog doplatka i invalidskog doplatka, pored ostalog, za potraživanja po osnovu zakonskog izdržavanja. Kako ratna vojna invalidnina može biti predmet izvršenja za realizaciju potraživanja po osnovi zakonskog izdržavanja ona se tim prije uzima u obzir prilikom utvrđivanja mogućnosti bračnog druga da daje supružansko izdržavanje.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 30/84 od 23. februara 1984. godine)

Član 267. stav 3. Porodičnog zakona

Kod utvrđivanja visine udjela u zajedničkoj imovini stečenoj u braku ne može se prihvatiti da je tužilac bio spriječen postupcima drugog supružnika da nakon raskida bračne zajednice učestvuje u uvećanju te imovine (nadogradnji cijelog sprata na porodičnoj stambenoj zgradi) ako ne dokaže da je on sam zaista imao ozbiljnu i realnu namjeru da svojim doprinosom učestvuje u sticanju novostvorene vrijednosti.

Iz obrazloženja:

Osnovan je i prigovor revizije da su nižestepeni sudovi pošli od pogrešne interpretacije propisa iz člana 267. stav 3. Porodičnog zakona, kao i opštih načela imovinskog prava, kada su, pozivajući se samo na izjavu tuženog datu na ročištu za glavnu raspravu od 26. januara 1982. godine u svojim presudama zaključili da se ne može uračunati u udio tuženog u sticanju porodične stambene zgrade uvećani dio njene vrijednosti koji iznosi preko 1/3 od ukupne vrijednosti zgrade (izgradnja tavanskog stana, izrada kanalizacije i vodovodnih instalacija, izrada fasade zgrade i dr.), iako su utvrdili da je sve te radove obavio sam tuženi nakon raskida bračne zajednice.

Naime, prema sadržini citirane odredbe iz člana 267. stav 3. Porodičnog zakona bilo je potrebno utvrditi da je tužiteljica zaista imala ozbiljnu i realnu namjeru da vlastitim doprinosom učestvuje u izgradnji svih navedenih radova koje je tuženi sam izveo nakon raskida zajednice života i da je pokušala realizovati takvu svoju namjeru, ali da je u tome bila spriječena od strane tuženog, iz čega bi se u smislu tog zakonskog propisa tek moglo zaključiti da naknadno uvećana vrijednost zgrade ne može uticati na veličinu suvlasničkog dijela tuženog.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 639/83 od 26. januara 1984. godine)

Član 24. i 103. stav 2. i član 109. Zakona o obligacionim odnosima

Član 265. Porodičnog zakona

Preživjeli bračni drug nije mogao pokloniti određene nekretnine stečene zajedničkim radom sa umrlim bračnim drugom, pa nasljednici umrlog bračnog druga mogu tražiti da se ugovor u cjelini ili u dijelu koji odgovara doprinosu ostavioca, poništi.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 468/83 od 27. oktobra 1983. godine)

Član 139. Porodičnog zakona

Nije pravično da tužena naknadi tužiocu troškove parničnog postupka iako je tužilac uspio u parnici radi osporavanja očitstva, kada bi ova obaveza pretjerano opteretila ionako oskudna sredstva za zadovoljavanje njenih potreba i potreba njene malodobne djece.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 139. Porodičnog zakona ("Službeni list SRBiH", broj 21/79) o troškovima parničnog postupka u parnicama radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očitstva ili materinstva sud će odlučiti po slobodnoj ocjeni, vodeći računa o razlozima pravičnosti. Polazeći od ovlaštenja da po slobodnoj ocjeni odluči o troškovima parničnog postupka u konkretnom slučaju, prvostepeni sud je, imajući u vidu da su djeca mldb. I. i V. na izdržavanju kod prvotuzene i da je prvotuzena tokom ovog postupka imala velike izdatke na ime troškova parničnog postupka, našao da bi njenim obavezivanjem da tužiocu naknadi parnične troškove- bila dovedena u pitanje materijalna egzistencija maloljetnih tuženih i da se iz izloženih razloga uz primjenu principa pravičnosti ukazuje najispravnijim da svaka stranka snosi svoje troškove.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 190/84 od 17. maja 1984. godine)

STAMBENO PRAVO

Član 16. i 17. stav 6. i 7. Zakona o stambenim odnosima

Ne može se zasnovati sustanarski odnos između razvedenih bračnih drugova – vlasnika stana i bivšeg supruga, koji po odluci suda ostaje nosilac stanarskog prava, ni kada je raniji sustanar iselio iz stana prije nego što je podnijet zahtjev suda da u vanparničnom postupku odluči koji će od razvedenih bračnih drugova ubuduće biti nosilac stanarskog prava.

Iz obrazloženja:

Po shvatanju ovog suda, ako je u času odlučivanja o tome koji će od razvedenih bračnih drugova ostati isključivi nosilac stanarskog prava na cijelom stanu, a stan bio prazan od sustanara i u posjedu samih stranaka, nije za odluku vanparničnog suda bilo bitno koji je od razvedenih supružnika držao u posjedu i koristio koju od pojedinačnih prostorija stana kao ni to što je protivnik kao vlasnik stana po osnovu člana 67. stav 6. i 7. Zakona o stambenim odnosima bio ovlašten ispred svih drugih sustanara, da se useli u ispražnjeni dio stana. Predlagateljica u tome stanu, časom stavljanja prijedloga nije, u odnosu na protivnika kao vlasnika stala imala status sustanara, kakvu situaciju ima u vidu propis člana 67. stav 6. i 7. nego je i ona bila sa protivnikom "zajednički nosilac stanarskog prava" na dotada zajednički korištenom stanu, kakav položaj razvedenih supružnika ima u vidu propis stava 1. člana 16. citiranog zakona.

Zbog toga ne može se prihvatiti stav izražen u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da bi se prvostepeni sud, kod odlučivanja koji će od razvedenih supružnika ostati isključivi nosilac stanarskog prava na zajedničkom stanu, morao ograničiti samo na onaj dio stana koji su supružnici (prije iseljenja sustanara) koristili zajednički kao nosioci stanarskog prava, jer bi to bilo u suprotnosti sa propisom člana 16. stav 1. koji predviđa da samo jedan od njih može ostati nosilac stanarskog prava na takvom stanu kao cjelini i da je drugi supružnik (koji prestaje biti, po odluci suda, nosilac stanarskog prava) "dužan je da se iseli iz stana zajedno sa korisnicima stana, koji čine njegovo porodično domaćinstvo...". Osim toga u propisu stava 4. člana 65. citiranog zakona je izdričito rečeno "Novi sustanarski odnosi ne mogu se zasnivati ni u useljenim stanovima", što

znači da se ni u krajnjoj situaciji odlukom suda ne bi mogli zasnovati novi sustanarski odnosi između ovih stranaka koje su do toga časa, svaka od njih posjedovala dio spornog stana na način što bi se samo na dijelu stana (koji su stranke ranije zajednički koristile prije smrti sustanarke) odredio jedan od njih za nosioca stanarskog prava a drugi dio stana ostavio na korištenje vlasniku kao sustanaru. ovo i zato što propis člana 16. citiranog zakona reguliše pitanje određivanja nosioca stanarskog prava na stanu kao cjelini, kakav ima u vidu član 3. Zakona o stambenim odnosima, a ne na dijelu stana.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Gvl. 21/83 od 8. septembra 1983. godine)

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

Član 53. Zakona o stambenim odnosima, sada član 56. prečišćenog teksta Zakona o stambenim odnosima.

Nije protivan načelima ustavnog uređenja, prinudnim propisima ili moralu socijalističkog samoupravnog društva ugovor kojim se vlasnik stana obavezao da će nosiocu stanarskog prava za iseljenje isplatiti odgovarajuću svotu novca radi adaptacije prostorija u drugoj zgradi umjesto da mu obezbijedi odgovarajući stan.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 208/84 od 10. maja 1984.g.)

Član 50. Zakona o stambenim odnosima

Pravovaljan je sporazum o raskidu ugovora o korištenju stana kojim se nosilac stanarskog prava obavezao da će, pošto je dobio stambeni kredit od davaoca stanova na korištenje, u određenom roku (tri godine), isprazniti stan, ne uslovljavajući tu obavezu dovršenjem izgradnje porodične stambene zgrade.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili imovinskog prava (sada član 99. Zakona o obligacionim odnosima) kada su, interpretirajući volju stranaka izraženu u spornoj odredbi člana 7. pismenog ugovora o kreditu zaključenog među strankama dana 29. avgusta 1976. godine, u svojim presudama utvrdili da se tuženi tom odredbom bezuslovno obavezao da će u roku od tri godine, nakon što mu bude isplaćena prva tranša odobrenog kredita po ovom ugovoru za izgradnju porodične stambene zgrade, staviti na raspolaganje tužiocu, kao davaocu stana na korištenje, stan iz tužbenog zahtjeva koji je do tada koristio, odnosno da stranka dospelost ove tužbenikove obaveze (koja je prema daljem činjeničnom utvrđenju bila dospjela sa danom 29. avgusta 1979. godine) nisu uslovile dovršenjem izgradnje tuženikove porodične stambene zgrade. na takav zaključak, i po ocjeni ovog revizijskog suda, posebno upućuje takođe utvrđena činjenica iz nižestepenih presuda da je tužilac, u sporazumu sa tuženim, naknadno produžio ugovoreni rok za ispunjenje navedene tuženikove činidbe do 31. januara 1981. godine i na taj način, svakako, tuženom ujedno omogućio da u više nego razumnom vremenskom periodu od preko 5 godina dovrši izgradnju svog stambenog objekta, računajući od realizacije prve tranše kredita. Kako je takav sporazum u skladu i sa načelima savjesnosti i poštovanja morala samoupravnog socijalističkog društva, kao i sa odredbama člana 50. Zakona o stambenim odnosima, to je pravila zaključak iz nižestepenih presuda da takav sporazum u svemu obavezuje stranke, odnosno da je tuženi u ispunjenju takvog sporazuma (tačke 7. ugovora o kreditu od 29. avgusta 1976. godine) dužan da tužiocu preda u posjed stan iz tužbenog zahtjeva kojeg tuženi, prema izloženom, nakon isteka produženog roka 31. januara 1981. godine koristi bez pravnog osnova, jer se od tada ima smatrati da je raniji ugovor o korištenju tog stana voljom ugovornih stranaka valjano raskinut (član 50. Zakona o stambenim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 233/83 od 18. avgusta 1983. godine).

Zakon o finansiranju zajedničkih potreba i član 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (Službeni list SRBiH, broj 2/80), opštinski organi uprave su nadležni da vrše razres, obračun i naplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje iz ličnog dohotka lica koja obavljaju samostalnu djelatnost.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 101. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (Službeni list SRBiH, broj 14/79) bilo je dato ovlaštenje zajednici penzijskog i invalidskog osiguranja da bliže određuje postupak i način obračuna i uplate doprinosa, a odredbom člana 102. do 108. istog zakona određen je način naplate doprinosa i predviđena nadležnost redovnog suda. Međutim, navedene odredbe su brisane odredbom člana 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 2/80), pa kako je odredbama člana 32. Zakona o finansiranju zajedničkih potreba ("Službeni list SRBiH" broj 40/79), koje su na snazi, predviđeno da razres, obračun i naplatu doprinosa iz ličnog dohotka od obavljanja samostalne djelatnosti vrši nadležni organ uprave prema odredbama Zakona o porezima građana, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da rješavanje ovog spora ne spada u sudsku nadležnost, nego u nadležnost upravnih organa i shodno tome, primjenom čl. 16. i 282. stav 1. Zakona o parničnom postupku tužbu odbacili).

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 59/84 od 15. marta 1984. godine).

Član 41. stav 1. tačka 1f Zakona o redovnim sudovima

Redovni sudovi su nadležni da sude u sporu u kome zajednica za zdravstvenu zaštitu zahtijeva od opštine da joj isplati sredstva doprinosa za zdravstveno osiguranje zemljoradnika koje su njeni organi naplatili od obveznika doprinosa i da joj naknadi štetu u visini doprinosa koji nisu naplaćeni zbog propusta organa opštine.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 18/84 od 29. marta 1984.g.)

Član 46. i 47. Zakona o stambenim odnosima

Nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima (Službeni list SRBiH, broj 34/83), redovni sudovi nisu nadležni da sude u sporovima za otkaz ugovora o korištenju stana zbog prestanka radnog odnosa, već sudovi udruženog rada.

Iz obrazloženja:

U ponovnom postupku treba imati u vidu da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 34/83) izmijenjena odredba člana 47. Zakona o stambenim odnosima, kojom je bilo određeno da o tužbi za otkaz ugovora o korištenju stana odlučuje opštinski sud, i da su za odlučivanje u naprijed navdenuj pravnoj stvari, s obzirom na prirodu spora (radi se o raspravljanju o samoupravnom sporu – o pravu na korištenje sredstava zajedničke potrošnje neposredno povezanom sa načinom prestanka radnog odnosa korisnika tog sredstva u organizaciji Udruženog rada kojoj to sredstvo pripada), nadležni sudovi udruženog rada u smislu člana 50. Zakona o sudovima udruženog rada SRBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 733/83 od 12. aprila 1984. godine).

Član 36. stav 1. tačke 1e prečišćenog teksta Zakona o redovnim sudovima

Organizacija saveza boraca narodnooslobodilačkog rada ne spada u krug subjekata iz člana 36. stav 1. tačka 1e. Zakona o redovnim sudovima niti u onaj krug koji određuje član 489. stav 1. Zakona o parničnom postupku, pa je za suđenje nadležan opštinski sud bez obzira na vrijednost spora, a spor se ne raspravlja po posebnim odredbama o privrednim sporovima.

PARNIČNI POSTUPAK

Član 197. Zakona o parničnom postupku

Kada iz činjenica navedenih u tužbi i istaknutih tokom glavne rasprave proizilazi da se tužbeni zahtjev može usvojiti samo prema jednom od više tuženih, tužene treba tretirati kao eventualne suparničare, iako se tužbom zahtjeva njihovo obvezivanje kao solidarnih dužnika.

U takvom slučaju drugostepeni sud će, uvažavanjem žalbe obaveznog tuženog, ukinuti prvostepenu presudu i u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev u odnosu na ostale tužene, iako se tužilac nije žalio.

Iz obrazloženja:

Kako je u konkretnom slučaju, s obzirom na činjenice sitaknute u tužbi i tokom glavne rasprave, tuženi faktički nalaze u položaju eventualnih suparničara, to je tužba trebala biti urađena u smislu člana 197. Zakona o parničnom postupku.

U takvom slučaju ne bi mogao biti definitivno riješen spor o tužbenom zahtjevu protiv drugotuženog prije nego što bude pravosnažno odlučeno u tužbenom zahtjevu prema prvotuženom.

S obzirom na navedeno, polazeći od već afirmisane sudske prakse u ovakvim slučajevima, ukinut su, povodom žalbe prvotuženog, nižestepene presude i u odnosu na drugotuženog.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 365/83 od 26. januara 1984. godine).

Član 187. Zakona o parničnom postupku

Ne može se podnijeti tužba samo za utvrđenje činjenica (cijene uglja), pa se takva tužba odbacuje kao nedopuštena.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 11/84 od 21. februara 1984.g.)

Član 354. stav 1. u vezi sa članom 329. Zakona o parničnom postupku

Nema povrede postupka kada je sud propustio da odluči o protivtužbenom zahtjevu ako od presude o tužbenom zahtjevu ne zavisi odluka o protivtužbenom zahtjevu, u tom slučaju postoji djelimična presuda, pa će sud po pravomoćnosti te presude nastaviti postupak o protivtužbenom zahtjevu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 68/84 od 12. aprila 1984. godine)

Član 19. Zakona o parničnom postupku

Član 145. Zakona o opštem upravnom postupku

Član 15. Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini

Član 3. i 4. Uredbe o utvrđivanju vlasništva u smislu člana 15. ZARIK-a.

Kada ni jedna stranka u sporu, koja polaže pravo na istu nekretninu, nije zemljišno knjižni vlasnik, sud će odlučiti u parnici o zahtjevu za utvrđenje prava vlasništva, a ne u vanparničnom postupku po članu 4. Uredbe o utvrđivanju vlasništva u smislu člana 15. ZARIK-a.

Iz obrazloženja:

Pravilan je stav izražen u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da u konkretnom slučaju nisu postojali uslovi iz člana 3. ili 4. Uredbe o utvrđivanju vlasništva u smislu člana 15. zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji u NR BiH, za postupanje po pravilima vanparničnog postupka, jer se nije radilo o sporu između zemljišno knjižnog vlasnika i onoga ko to nije. Kada su dva pretendenta (predlagač i njegov protivnik) istovremeno polagali pravo da su na ovim nekretninama stekli svojinu: da li po osnovu iz citiranog Zakona o agrarnoj reformi ili po drugom osnovu, takav spor se nije mogao rješavati po propisima člana 3. ili 4. citirane Uredbe, nego parnici, obzirom da nijedna od stranaka nije zemljišno knjižni vlasnik ovih nekretnina, što je uslov za primjenu citiranog propisa Uredbe.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Gvl. 3/84 od 12. aprila 1984.godine).

Član 56. Zakona o parničnom postupku

Za suđenje o zahtjevu radi utvrđivanja suvlasničkog dijela na nekretninama stečenim zajedničkim radom u bračnoj zajednici mjesno nadležan je sud na čijem području se nalaze te nekretnine po opštim pravilima parničnog postupka jer Porodični zakon SRBiH ne određuje drugu nadležnost.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH broj. R., 54/84 od 12. aprila 1984. godine)

Član 354. stav 1. u vezi sa članom 138. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Dostava prvostepene presude izvršena izravno stranki, umjesto njenom punomoćniku, je neuredna ali ta manjkavost ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka, ako je stranka blagovremeno izjavila žalbu i pri tome koristila stručnu pomoć drugog advokata kao punomoćnika, a ne postoje okolnosti iz kojih bi proisticalo da je pogrešna dostava uticala na zaštitu prava stranke u postupku koji je uslijedio poslije donošenja prvostepene presude.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 53/84 od 15. marta 1984. godine).

Član 443. stav 5. Zakona o parničnom postupku

Član 54. i 55. Zakona o Izvršenom postupku

Nije dopuštena revizija protiv pravomoćnog rješenja donijetog u parnici za utvrđenje nedopustivosti izvršenja na temelju rješenja donijetog u parnici zbog smetanja posjeda, (analogno član 443. stav 5. Zakona o parničnom postupku).

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 252/83 od 31. avgusta 1983.godine)

Član 385 Zakona o parničnom postupku

Stranka ne može u reviziji isticati prigovor zastare potraživanja, ako se do pravomoćnosti presude nije pozvala na zastaru, jer, budući da su ne pazi na zastaru po službenoj dužnosti ne radi se o pogrešnoj primjeni prava.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj 167/83 od 1983.g.)

Član 354. stav 2. tačka 10. Zakona o parničnom postupku

Član 44. Zakona o javnom pravobranilaštvu

Ništavo je sudsko poravnanje koje je u ime mjesne zajednice zaključio njen predsjednik umjesto opštinskog javnog pravobranioca koji je po zakonu zastupa u sudskom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 162/83 od 9. juna 1983.godine)

Član 154. Zakona o parničnom postupku

Parnični troškovi se ne mogu dosuditi punomoćniku već samo parničnoj stranci ili umješaču.
(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 88/84 od 25. maja 1984. godine)

VAN PARNIČNI POSTUPAK

Član 55. Zakona o Izvršnom postupku i član 193. stav. 1. Zakona o parničnom postupku

Kada je povodom obrazloženog prigovora dužnika na rješenje o izvršenju doneseno na osnovu vjerodostojne isprave, u kome je osporio osnovanost povjeriočevog potraživanja, otpočela teći parnica, tužilac ne može povući tužbu bez pristanka tuženog, jer se tuženi takvim prigovorom protiv rješenja o izvršenju upustio u raspravljanje o glavnoj stvari.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 100/84 od 28. maja 1984.g.)

UPRAVNI SPOR

Čl 5. st 1. tač 2. i čl 92. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Ako je u legitimaciju rezervnih i penzionisanih oficira JNA, za koju nije utvrđeno da ima nedostatak zbog koga ne bi mogla biti pismeni dokaz iz člana 92. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, upisano da je stranka ranjena u narodooslobodilačkoj vojsci time se dokazuje i da je ranjena pod okolnostima iz člana 5. stav 1. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, a nema zapreke u odredbi člana 92. toga zakona da se ranjavanje i okolnosti ranjavanja, u slučaju sumnje, provjere izvođenjem drugih dokaza.

Iz obrazloženja:

Prije svega, fotokopija iz izvoda iz legitimacije rezervnih i penzionisanih oficira JNA, izdata na ime tužioca, nije dovoljno jasna, pa je trebalo zatražiti original legitimaciju i u istu izvršiti uvid. Iz sadržaja legitimacije može se zaključiti (prema tekstu napisanom mašinom, a tekst – pisan rukom nije dovoljno jasan) da ona ima više rubrika, a pod rednim brojem 15 je rubrika “Ranjavanje” (kada, u što i posljedice)” i u toj rubrici upisano je da je tužilac ranjen u lijevu ruku 1945. godine. S obzirom na predviđene rubrike te legitimacije, ne može se izvesti zaključak kao što je izveo tuženi organ uprave, a sa tim se saglasio i prvostepeni sud, da se u tu legitimaciju upisuje i sa istom dokazuje samo vrijeme provedeno u ratu. To tim prije s obzirom da tuženi, prilikom izvođenja toga zaključka, ne polazi od Uputstva za vođenje legitimacije rezervnih oficira, generala, admirala i vojnih službenika u JNA od 11. januara 1948. godine (Pov. broj 170).

Legitimacije, kao javna isprava, potvrđuje da je tužilac ranjen 1945. godine u lijevu ruku, a u prethodnoj rubrici (14) upisano je učešće tužioca u NOR-a. Ako je tužilac bio u NOV-i u vrijeme ranjavanja, tj. ukoliko je to upisano u toj legitimaciji, što je trebalo utvrditi uvidom u original legitimaciju, onda se, po shvatanju ovog suda, ne bi mogao izvesti zaključak da pomenuta legitimacija nije pismeni dokaz iz člana 92. Zakona o osnovnim pravima na osnovu konstatacije, kao što je to učinio tuženi orga, a sa tim se saglasio i prvostepeni sud, da se istom dokazuje samo vrijeme provedeno u ratu, a ne i okolnost ranjavanja. Pod tim uslovima, tj. ako je u tu legitimaciju, (za koju nije utvrđeno da ima neki nedostatak) upisano da je tužilac ranjen dok je bio u NOV-i, postojala bi i pretpostavka da je ranjen pod okolnostima iz člana 5. stav 1. tačka 2. zakona o osnovnim pravima..., a nema zapreke u odbrani člana 92. toga zakona da se ranjavanje i okolnosti ranjavanja, u slučaju sumnje provjere izvođenjem drugih dokaza, pa i pribavljanjem mišljenja od odgovarajuće organizacije SUBNOR-a.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Už. 143/83 od 22. decembra 1983. godine)

Član 3. stav 1. tačka 1. Zakona o vojnim invalidima

Smatra se da je neko lice ranjeno pod okolnostima iz člana 3. stav 1. tačka 1. Zakona o vojnim invalidima, ako je do ranjavanja došlo prilikom povlačenja na bezbjedno područje nakon što je po naređenju predsjednika NOO-a obavijestilo stanovništvo o nailasku neprijateljske vojske.

IZ obrazloženja:

Tuženi organ i prvostepeni sud primili su utvrđenim da je tužiocu predsjednik NOO, početkom marta mjeseca 1945. godine, naredio da obavijesti stanovnike sela R. o nailasku neprijatelja da bi se sklonili u šumu Lj., da je tužilac taj zadatak u potpunosti izvršio i nakon toga, zajedno sa ostalim narodom bježao ispred neprijatelja u pravcu šume, te da je tom prilikom, s obzirom da je neprijatelj otvorio vatru, ranjen od parčeta topovske granate. Iz toga činjeničnog stanja tuženi organ i prvostepeni su izveli su zaključak da tužilac nije ranjen prilikom i za vrijeme izvršavanja zadatka, nego po izvršenju zadatka, pa da njegovo ranjavanje nije nastupilo pod okolnostima iz člana 3. Zakona o vojnim invalidima ("Službeni list SFRJ", broj 67/72, 33/76 i 32/81) vršeći dužnost za vojne ciljeve ili po naređenju vojnih organa ili organa vlasti.

Iz tih organa tuženog organa i prvostepenog suda proizilazi i njihovo pravno shvatanje: da je tužilac, po osnovu izvršenja zadatka, pravno zaštićen samo dok je obavještavao stanovništvo o nailasku neprijatelja, a ne i prije i poslije toga. To stanovište, po shvatanju ovog suda, nije pravilno.

Kada je tužilac dobio naređenje da obavijesti stanovništvo o nailasku neprijatelja, tu dužnost on j počeo da izvršava kada je krenuo da obavijesti pomenuto stanovništvo, a direktna veza sa izvršavanjem zadataka nije prestala sa obavještavanjem, nego tek sa povratkom tužioca na bezbjedno mjesto, odnosno odlaskom na mjesto u skladu sa tokom stvari i konkretnim okolnostima. U konkretnom slučaju, normalno je očekivati da se tužilac poslije izvršenog obavještavanja, skloni u šumu Lj. sa ostalim stanovništvom, a on tvri (suprotno tome nije ništa utvrđeno), da mu je predsjednik NOO K.J. naredio da se, nakon izvršenog obavještavanja, skloni u šumu Lj. sa ostalim stanovništvom, a da se ne vraća na mjesto odakle je pošao na izvršavanje zadatka. Kako iz utvrđenja tuženog i prvostepenog suda proizilazi da je tužilac ranjen prije nego što je stigao da se skloni u šumu Lj. sa ostalim stanovništvom, to se iz utvrđenih činjenica ne može izvesti zaključak da tužilac nije ranjen na izvršavanju zadatka po naređenju predsjednika NOO.

Ta aktivnost tužioca radi izvršavanja zadataka, (odlazak), samo izvršavanje zadatka (obavještavanje) i povratak na određeno mjesto u skladu sa tokom stvari i konkretnim okolnostima, čine jedinstvo u izvršavanju zadataka, pa se samo obavještavanje ne može odvojeno posmatrati kao što su to učinili tuženi organ i prvostepeni sud. Kada bi se to shvatanje prihvatilo, onda bi značilo da bi, na rpimjer, kurir bio pravno nezaštićen, tokom čitavog opasnog puta do predaje određenog obavještenja i povratka na naređeno mjesto, odnosno, odlaska na mjesto u skladu sa tokom stvari i konkretnim okolnostima, iako je tokom tog puta izložen raznim opasnostima, a takvim opasnostima, najčešće nije izložen prilikom same predaje obavještenja. Stoga to pravno shvatanje tuženog organa i prvostepenog suda nije u skladu sa smislom odredbe člana 3. stav 1. tačka 1. Zakona o vojnim invalidima, pa tuženi organ nije mogao, na osnovu činjeničnog stanja koje je poprimio utvrđenim i toga pravnog shvatanja, donijeti osporeno rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj UŽ. 48/84 od 31. maja 1984. godine)

IZ BILTENA OKRUŽNOG SUDA ZENICA BROJ 6/84

Član 16. zakona o parničnom postupku

Pretplatnički odnos između poštansko – telegrafsko – telefonske organizacije i telefonskog pretplatnika je imovinsko – pravni odnos, pa je za odlučivanje u sporu u vezi sa ovim odnosom nadležan da odlučuje redovni sud.

(Rješenje Okružnog suda u Zenici broj Gž. 914/83 od 9. septembra 1983.g.)

Član 313. Zakona o parničnom postupku

Ne mogu se spojiti parnice radi zajedničkog raspravljanja ako za njih nije propisana ista vrsta postupka, pa stoga nema mjesta ni spajanja parnice za utvrđivanje postojanja prava na posjed sa parnicom zbog smetanja posjeda, jer za prvotnu parnicu važi redovan parnični postupak a za potonju poseban (sumarni) postupak.

(Rješenje Okružnog suda u Zenici broj Gž. 1625/83 od 10. januara 1984.g.)

Član 332. i član 354. stav 2. tačka 1. Zakona o parničnom postupku

Ako je za suđenje nadležno sudsko vijeće, povodom zakazanog prvog raspravnog ročišta, ne može se po sudiji pojedincu donijeti presudazbog izostanka, već po sudskom vijeću.

Međutim, ako je zakazano pripremno ročište, onda je za donošenje presude zbog izostanka ovlašten predsjednik vijeća.

(Presuda Okružnog suda u Zenici, broj Gž. 147/84 od 2. marta 1984.g.)

Pravna pravila iz paragrafa 267. i 268. bivšeg Zakona o vanparničnom postupku

Povodom zahtjeva suvlasnika, u vanparničnom postupku diobe zajedničkih stvari, da mu se dodijeli veći dio zbog razlike u kvalitetu i bonitetu zajedničkih stvari, nema osnova prekidu postupka i upućivanju na parnicu, jer se tim zahtjvom ne osporava postojeća visina suvlasničkog dijela, pa o takvom zahtjevu treba riješiti u vanparničnom postupku diobe zajedničkih stvari.

(Rješenje Okružnog suda u Zenici broj Gž. 388/83 od 9. marta 1984. godine)

PRAĆENJE I PROUČAVANJE DRUŠTVENIH ODNOSA I POJAVA
--

-Sudska praksa-

1.Okružni sud u Tuzli uputio je Informaciju Komitetu za ONO i društvenu samozaštitu OOUR "Auto – saobraćaj" Radne organizacije "Konjuh" Živinice. U ovoj informaciji sud je upoznao samoupravne organe o zapažanjima u jednom krivičnom predmetu u kome su osuđeni 5. radnika autosaoobraćaja, zbog krivičnog djela teške krađe.

Ova lica su naime duže vremena u 1981. i 1982.godini iz magazina uzimali nove autogume za teretna vozila pa u dogovoru sa vozačima isto OOUR-a i drugim licima montirali te gume na privatna i druga vozila pa su tako oštetili svoju radnu organizaciju za preko 72.000 dinara. Sud je ukazao da su dvojica radnika montirači guma mogli u svaka doba nsmetano ulaziti u magazin i iznositi gume bez ikakvog nadzora i kontrole, posebno kontrole magazinera, što je u suprotnosti sa pravilima poslovanja i normativnim aktima organizacije. Sami osuđeni su tvrdili da je magazner u njih imao veliko povjerenje pa da su stoga mogli nesmetano da rade ono što su htjeli. Sem toga, vozila na koja su montirali gume izlazila su slobodno i bez ikakve kontrole bez obzira o kakvim se vozilima radi tako da na glavnom ulazu uopšte nije bilo kontrole, iako je za tu kontrolu zadužen radnik sa stalnim radnim mjestom na ulazu. Sve je to omogućilo da ova lica izvrše krivična djela. Stoga je sud predložio da se Komitet detaljno upozna sa ovom informacijom i da potom poduzme konkretne mjere kojima će se otkloniti uzroci koji su pogodovali da dođe do ovakvih krađa društvene imovine.

Okružni sud je u ovoj informaciji posebno istakao da je jedan od osuđenih radnika predao sudu radnu karakteristiku sačinjenu od Izvršnog odbora osnovne organizacije saveza sindikata "Auto saobraćaj". U karakteristici se navodi da je ovaj radnik veoma vrijedan, da je savjesno obavljao svoje radne zadatke, da maksimalno čuva i održava svoje vozilo i da do ovog slučaja nije imao problema u radu i ponašanju kao član saveza sindikata.

Na kraju se ističe da sve ovo treba imati u vidu kada se budfe odlučivalo o žalbi ovog radnika. Međutim, sud je u informaciji naveo da ovakva karakteristika ne samo što nije potrebna sudu već je i sadržajno netačna i može samo da šteti ugledu ogranizacije sindikata. Riječ je, naime o radniku koji je do ovog suđenja četiri puta osuđivan i to radi teških krađa, krađa, pronevjere, i krivičnog djela ugrožavanje javnog saobraćaja. Stoga je sud predložio da se ispita ko je i pod kojim okolnostima sačinio ovaj dokument za sud i da se poduzmu mjere odgovornosti prema licima koja se ponašaju suprotno svim opredijeljenjima našeg društva pa i saveza sindikata u pogledu napora za sprečavanje privrednog kriminaliteta i potrebe što efikasnijed čuvanja društvene imovine.

2. Opštinski sud u Bugojnu sačinio je i uputio informaciju Komiteta za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu Mjesne zajednice “Vučipolje” u kojoj se ukazuje da ova mjesna zajednica izdaje neka dokumenta raznim licima za koja uopšte nije nadležna, a da se i ne govori o dokumentima koja nisu istinita. Tako je sud ukazao da je ova mjesna zajednica izdala potvrdu jednom osuđenom licu radi krivičnog djela nedozvoljene trgovine u kojoj se navodi da ovo lice ne posjeduje nikakve pokretne niti nepokretne imovine već da živi od svog rada. Međutim, u ovom krivičnom predmetu sud je utvrdio da je okrivljeno lice nabavilo 1.058 kg kafe u inostranstvu plativši preko 400.000 dinara i za carinski prekršaj 100.000 dinara. Samo to ukazuje da se ne radi o licu koje nema nikakve imovine. Sem toga, sud je posebno ukazao na to da mjesna zajednica nije po postojećim propisima uopšte ovlaštena da izdaje ovakva uvjerenja već nadležna opštinska uprava društvenih prihoda. Zbog svega toga sud je predložio da se ova informacija razmotri na sjednici organa kome je upućena i poduzmu mjere da se ovakav rad, vjerovatno, pojedinaca spriječi uz mjere odgovornosti.

Sud je u ovom zapažanju upoznato i opštinski Komitet saveza komunista Bugojno.

Sličnu informaciju uputio je **Opštinski sud II Sarajevo** istom organu i Skupštini mjesne zajednice Vojkovići kod Sarajeva. Razlog upućivanja ove informacije sud je vidio u tome što je primijetio u jednom krivičnom predmetu da je ova Mjesna zajednica izdala potvrdu korisnicima usluga odvoza smeća tako da se iz te potvrde vidi da Komunalna radna organizacija “Rad” iz Sarajeva, nije odvozila smeće sa područja gdje neka lica žive, što je suprotno propisima Odluke o održavanju čistoće i uklanjanju snijega gdje je propisano da samo komunalni inspektor ili nadzorni organ odgovarajuće samoupravne interesne zajednice iz komunalne oblasti sa predstavnicima mjesne zajednice mogu zapisnički konstatovati da se smeće ne odvozi. Stoga je sud upozorio Skupštinu Mjesne zajednice da ovakve ili slične dokumente ne izdaje i da se u vezi sa radom mjesne zajednice moraju striktno poštovati postojeći propisi, kao i to da se utvrdi odgovornost onih koji postupaju mimo postojećih propisa.

U vezi sa ovom pojavom sačinjavanja raznih dokumenata, potvrda i slično za sud, navodi se i intervencija Okružnog suda u Doboju radnoj organizaciji “Bosna prevoz” OOUR Remont – trans, i njenim organima: Izvršnom odboru Osnovne organizacije Saveza sindikata, Osnovnoj organizaciji Saveza komunista i Komisiji za standard radnika. U ovoj sudskoj intervenciji navodi se da je Okružni sud zapazio u jednom drugostepenom predmetu da je Komisija za standard radnika sačinila i ala tuženom (jednom svom radniku) dokumenat u kome se tvrdi da on ne može plaćati od suda dosuđeni iznos od 2.000 dinara mjesečno za svoju kćerku koja se nalazi na studijama i kod svoje majke, ali da bi mogao da plaća oko 1.400 dinara, s tim da ne plaća zaostale rate... i sl. U potvrdi se kaže da su njegova primanja vrlo niska pa da mu za život ostaje 5.539 dinara. Međutim, utvrđeno je na sudu da ovakvi podaci nisu tačni, da je lični dohodak tuženog u 1982. godini iznosio 11.835 dinara itd. pa je sud predložio da se na sastancima organizacije Saveza sindikata i Saveza komunista raspravlja o ovoj pojavi kao nedopustivoj pošto se na ovaj način pokušava uticati na sud uz pružanje netačnih podataka, pa da se poduzmu i mjere odgovornosti prema oni koji su ovakvu potvrdu izdali.

Ovi primjeri, kao i primjeri koje smo isticali u ranijim brojevima Biltena, pokazuju raširenu pojavu fabrikovanja raznih potvrda, uvjerenja i sl. za sudove, što je nedopustivo pa stoga treba i dalje na ovakve pojave odmah reagirati na način kako su to pojedini sudovi uradili.

3.Okružni sud u Sarajevu obavijestio je Društvenog pravobranioca samoupravljanja Novi Grad iz Sarajeva o svome zapažanju u jednom krivičnom predmetu u kome je radnik Tvornice armature Sarajevo pravosnažno osuđen na jednu godinu i 6. mjeseci zatvora zbog teškog krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja. Radi se o tome da je osuđeni podnio dokumentaciju uz žalbu na presudu prvostepenog suda iz koje se vidi da je odlukom Izvršenog odbora Osnovne organizacije Saveza sindikata od 9. maja 1983. godine porodica poginulog u cijelosti oštećena iznosom od 250.000 dinara, kao i to da je Radnički savjet iste tvornice svojom odlukom dodijelio stipendiju najstarijem djetetu poginulog lica u saobraćajnoj nesreći koju je prouzrokovao radnik njihove tvornice. Ako se ima u vidu da čak ni oštećeni uopšte nije bio radnik ove tvornice, onda se još očitije vidi da su odluke ovih organa nezakonite pošto su donesene na štetu društvene imovine bez ikakvog zakonskog osnova (vjerovatno samo zato što je u pitanju osuđeni njihov radnik i što u ovim organima ima znatan uticaj, veze i slično). Stoga je sud predložio društvenom pravobraniocu samoupravljanja d apoduzm odgovarajuće mjere radi zaštite društvene imovine.

4.Opštinski sud Sarajevo II uputio je informaciju radnoj organizaciji Gradski saobraćaj Sarajevo OOUR “Autosaobraćaj” Komisiji za društvenu samozaštitu u kojoj se navode zapažanja suda u dva krivična predmeta u pogledu nepoštivanja postojećih propisa što dovodi do ugrožavanja javnog saobraćaja. Tako je sud ukazao da je u jednom slučaju krivičnog gonjenja utvrđeno da je autobus za prevoz putnika bio u totalnom neispravnom stanju (gum sasvim dotrajale, tehnički nedostaci brojni) čega je i vozač bio svjestan, ali da je morao da vozi jer bi u protivnom izgubio posao.U drugom slučaju radi se o propustima evidentiranja kvarova u putnim nalozima tako da se vozila puštaju u saobraćaj, iako nisu sposobna i tehnički ispravna za vožnju. Ovakvi propusti su u suprotnosti sa propisima radne organizacije, pa je stoga sud predložio da se poduzmu odgovarajuće mjere kako bi se poštivali i dosljedno u praksi sprovodili oni propisi koje je sama radna organizacija donijela.

5.Opštinski sud u Višegradu uputio je informaciju Komunalnoj radnoj organizaciji i njenim kontrolnim organima u Višegradu u kojoj se ističe da je na sudu utvrđeno, povodom vođenja jednog krivičnog postupka, da je magaziner prisvajao novac od prodatke pogrebne opreme u vremenu od 1981. pa sve do kraja 1983. godine tako da je pred kraj svake godine prikrivao inventurom dio manjka, u stvari prisvojenog novca. Međutim, u informaciji se ističe da je radnički savjet na kraju godine otpisivao taj manjak u iznosu od preko 23.000 do 40.000 dinara, ne ulazeći u to kako je taj manjak nastao i kako radi i posluje magaziner. U odsustvu bilo kakve kontrole, magaziner je na vrlo jednostavan način svake godine prisvajao do 60.000 dinara i takođe na jednostavan način to prikrivao, a radnički savjet postupao na način kako ne bi smio da postupa. Sud je predložio da se informacija razmotri i oduzmu mjere da se slični propusti organa samoupravljanja ne ponove.

6. Pošto sudovi opravdano traže od nosilaca društvene samozaštite da se obavijeste o predloženim mjerama u cilju uspostavljanja narušene zakonitosti, kako je to predviđeno u članu 75. Zakona o društvenoj samozaštiti, to su i sve češći slučajevi pravilnog postupnja nosilaca društvene samozaštite koji obavještavaju sudove o tome šta je sve poduzeto da se uklone uzroci, uslovi i okolnosti koje pogoduju društveno – negativnim pojavama. Navodimo samo neke primjere:

Radna organizacija Rudnici mrkog uglja “Zenica” iz Zenice obavijestila je **Okružni sud u Zenici** da su preko organa samoupravljanja i kontrolnih organa samoupravljanja, poduzeli konkretne mjere u vezi sa ukazivanjem u jednoj informaciji okružnog suda o pljački društvene imovine kase uzajamne pomoći ove organizacije (blagajnica društveno – političkih organizacija je opljačkala preko 425.000 dinara, s tim što niko nad njom nije vršio nikakvu kontrolu).Ovi organi su opozvali raniji organ kase uzajamne omoći, imenovali novi, poduzeli mjere odgovornosti prema onima koji nisu vršili potrebnu kontrolu. Na kraju se informacije kaže da je informacija suda razmatrana na sastancima svih društveno – političkih organizacija što će “imati veliki odjek među radnim

ljudima Radne organizacije Rudnik mrkog uglja "Zenica" i da se ovakve negativne društvene pojave u našem kolektivu neće ponoviti".

Komitet za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu i direktor radne organizacije Vjetrenica iz Viteza obavijestili su **Okružni sud u Zenici** da su temeljito razmotrili informaciju Okružnog suda koja im je ranije upućena i u kojoj je ukazano na više propusta i kršenja zakonitosti što je dovelo do oštećenja društvene imovine u većem obimu. U ovoj povratnoj informaciji se kaže da su kontrolni organi i društveno političke organizacije "... poduzeli mjere kako preko rukovodnih kadrova, tako isto i preko društveno – političkih organizacija i samoupravnih organa, a naročito zahtijevamo veću odgovornost radnika unutrašnje kontrole za zaštitu društvene imovine i da se slična situacija ne bi mogla ponoviti u našoj radnoj organizaciji. Čuvaće se i kontrolisati paragon blokovi za prodatu robu, kao i određivanje cijena za sve vrste robe. Poduzeli smo i druge mjere kao kontrola kalkulacije, radnika na likvidaturu dokumentacije i dr".

Povratne informacije slične sadržine isti sud je primio od Radne organizacije "Promet" iz Zenice, OOUR-a Trgovina na malo" iz Zavidvića, Doma štampe iz Zenice i drugih.